

สรุปผลงานผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร คนที่ ๑

๒๒ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๑๒ มกราคม ๒๕๑๙

คำนำ

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร (Leader of the Opposition) เป็นตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหาร อันเป็นสิทธิอันชอบธรรมในการวิพากษ์วิจารณ์ความเห็นในด้านนโยบายของรัฐบาล ที่จะช่วยผลักดันให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามครรลองที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ

ภายหลังที่หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายเพื่อขอความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘ และสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ความไว้วางใจแล้ว ส่งผลให้หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ มีคุณสมบัติตามความในมาตรา ๑๒๖ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นคนแรกในประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศไทย

นายวุฒิพงษ์ ชัยศิริ

วิทยากร ๔

สิงหาคม ๒๕๕๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
ประวัติหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	๑
ชีวิตด้านการเมือง	๒
การเข้าดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร	๓
สรุปผลงานที่สำคัญ	
- การอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ	๗
- กระทู้ถามจำนวน ๘๒ กระทู้ ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน	๙
- พิจารณาร่างพระราชบัญญัติจำนวน ๖๐ ฉบับ	๑๔
ชีวิตหลังการเมือง	๑๘
วาทะหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	๑๘
คำกล่าวถึง	๑๘
ภาคผนวก	
- พระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร	ก
- รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕/๒๕๑๘ (สมัยแรก)	
เรื่อง ประกาศแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร	ข
- ร่างพระราชบัญญัติอนุญาตให้รัฐบาลจ่ายเงินไปพลางก่อน พ.ศ. ...	ค
- ญัตติ เรื่อง การลอบสังหารผู้นำชาวไร่ชาวนา	ง
- เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ เรื่อง ขอให้มีการอภิปรายทั่วไป เพื่อให้คณะรัฐมนตรีชี้แจงข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๘ กรณีการชุมนุมของไทยการ์ด กรรมการสหพันธ์ชาวไร่ชาวนาถูกฆ่า โจรผู้ร้ายชุกชุม	จ
- รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘	ฉ
บรรณานุกรม	

ประวัติหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุล : หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นบุตรชายคนโตของพลโทหม่อมเจ้าคำรบ
ในกรมขุนวรจักรธรานุภาพ (สถาปนาเป็นพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าคำรบ)
และหม่อมแดง บุนนาค (ในเจ้าพระยาศรีพิพัฒน์ แพ บุนนาค)

เกิด : เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ ที่จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษา : การศึกษาเบื้องต้นเรียนที่โรงเรียนราชินีเทพศิรินทร์ อัสสัมชัญ และสวนกุหลาบ
พ.ศ. ๒๔๖๓ เข้าศึกษาที่โรงเรียนเทรนต์คอลเลจ ประเทศอังกฤษ (ชั้นมัธยม)
พ.ศ. ๒๔๖๘ เข้าศึกษาวิชานิติศาสตร์ที่ วูสเตอร์คอลเลจ มหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ด

ประเทศอังกฤษ

พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้รับปริญญาตรีนิติศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับสอง และเข้าศึกษาเนติ
บัณฑิตอังกฤษที่เกรย์สอินน์ กรุงลอนดอน ได้รับรางวัลดีเด่นคะแนนสูงสุดเป็นเงินจำนวน ๓๐๐
กินีส์

พ.ศ. ๒๔๗๓ เดินทางกลับประเทศไทยและสอบได้เป็นสมาชิกเนติบัณฑิตไทย

พ.ศ. ๒๔๗๔ สอบได้ที่หนึ่ง นักธรรมที่วัดบวรนิเวศวิหาร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาศาลแพ่ง

พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกา และสอนกฎหมายที่โรงเรียน

กฎหมายของกระทรวงยุติธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

และเนติบัณฑิตสภา

พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็มประจำสหรัฐอเมริกา

ชีวิตด้านการเมือง

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้เริ่มจัดตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นในสหรัฐอเมริกา โดยมีข้าราชการสถานทูตไทย และนักศึกษาไทยจำนวนหนึ่งเลือกที่จะไม่กลับประเทศไทยเข้าร่วมขบวนการด้วย งานเสรีไทยในสหรัฐอเมริกา เป็นงานต่อต้านการรุกรานของกองทัพญี่ปุ่น ซึ่งเข้ามายึดครองประเทศไทย มีทั้งการส่งนักศึกษาไทยเข้าต่อสู้กับทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย และการทำสงครามจิตวิทยาต่าง ๆ แต่ที่มีส่วนสำคัญมากเกี่ยวกับสถานะของประเทศหลังสงครามคือการให้ความเป็นมิตรกับความร่วมมือกับฝ่ายพันธมิตร โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ในการต่อสู้สงครามมหาเอเชียบูรพา

กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘-มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙ เดินทางกลับประเทศไทยเมื่อสงครามยุติลง และได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีหน้าที่เฉพาะในการเจรจาขอยุติสงครามกับมหาอำนาจอังกฤษ

พ.ศ. ๒๔๘๙ ก่อตั้งพรรคประชาธิปไตยร่วมกับนายควง อภัยวงศ์ โดยรับตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรค

พ.ศ. ๒๔๘๙-๒๔๙๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และกระทรวงศึกษาธิการ (รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์)

พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลไทยให้เป็นหัวหน้าคณะที่ปรึกษากฎหมายต่อสู้ข้อพิพาทกับประเทศเขมร (คดีเขาพระวิหาร) ที่ศาลโลก กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์

พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์แทนนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งถึงแก่กรรม

พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี แต่เนื่องจากเป็นรัฐบาลเสียงส่วนน้อย ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๐๗) จึงเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่เพียง ๒๘ วัน และหลังจากนั้นดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเป็นคนแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๗ มาตรา ๑๒๖

**การเข้าดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
ของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช**

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ มีพรรคการเมืองส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง ๔๑ พรรค และผู้สมัครอิสระไม่สังกัดพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาตามลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้

สรุปจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ

ชื่อพรรค	จำนวน ส.ส. (คน)
ประชาธิปัตย์	๗๒
ธรรมสังคม	๔๕
ชาติไทย	๒๘
กิจสังคม	๑๘
เกษตรสังคม	๑๙
สังคมชาตินิยม	๑๖
สังคมนิยมแห่งประเทศไทย	๑๒
พลังใหม่	๑๒
แนวร่วมสังคมนิยม	๑๐
สันติชน	๘
ประชากรธรรม	๖
ไท	๔
สยามใหม่	๓
ฟื้นฟูชาติไทย	๓
พลังประชาชน	๒
แผ่นดินไทย	๒
อธิปัตย์	๒
ประชาธิปไตย	๒
พัฒนาจังหวัด	๑
เศรษฐกิจ	๑
แรงงาน	๑
เสรีชน	๑
เกษตรกร	๑
รวม	๒๖๙

จากผลการเลือกตั้งตั้งตารางสรุปร่างต้น จะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด ๗๒ คน แต่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของ ส.ส. ทั้งหมด พรรคประชาธิปัตย์จึงได้ร่วมกับพรรคเกษตรสังคม ซึ่งมี ส.ส. ๑๙ คน รวมเป็น ๙๑ คน จัดตั้งรัฐบาลขึ้นโดยมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร สภาฯ ลงมติ ๑๕๒ เสียง ต่อ ๑๑๑ เสียง ไม่รับนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ รัฐบาลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช จึงต้องลาออกโดยเป็นรัฐบาลเพียงช่วงสั้น ๆ ระหว่างวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ - ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ในวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ สภาผู้แทนราษฎร ได้ประชุมเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรี ปรากฏว่ามีเสียงสนับสนุนให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ๑๓๕ เสียง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงได้ดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลโดยเป็นรัฐบาลผสมของพรรคการเมืองถึง ๘ พรรค

ตารางสรุปพรรคร่วมรัฐบาล

ชื่อพรรค	จำนวน ส.ส. (คน)
ธรรมสังคม	๔๕
ชาติไทย	๒๘
กิจสังคม	๑๘
สังคมชาตินิยม	๑๖
สันติชน	๘
ประชากรธรรม	๖
ไท	๔
พลังประชาชน	๒
รวม	๑๒๗

จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ มาตรา ๑๒๖ จึงส่งผลให้ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่มีคะแนนเสียงมากที่สุดและเป็นพรรคการเมืองที่ได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาล และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร โดยได้รับบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๘ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๑๒๖ บัญญัติว่า

มาตรา ๑๒๖ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๘๔ แล้ว พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

ตารางสรุปพรรคร่วมฝ่ายค้าน

ชื่อพรรค	จำนวน ส.ส. (คน)
ประชาธิปัตย์	๗๒
กิจสังคม	๑๘
เกษตรสังคม	๑๙
สังคมนิยมแห่งประเทศไทย	๑๒
พลังใหม่	๑๒
แนวร่วมสังคมนิยม	๑๐
ไท	๔
สยามใหม่	๓
ฟื้นฟูชาติไทย	๓
แผ่นดินไทย	๒
อธิปัตย์	๒
ประชาธิปไตย	๒
พัฒนาจังหวัด	๑
เศรษฐกิจ	๑
แรงงาน	๑
เสรีชน	๑
เกษตรกร	๑
รวม	๑๔๒

สรุปผลงานที่สำคัญ

การอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ

สมัยสามัญ สมัยที่สอง ครั้งที่ ๑๓ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๑๘

รัฐมนตรีผู้ถูกอภิปราย	เรื่องที่ถูกอภิปราย	สาระการอภิปราย
<p>ยุติเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติเพื่อให้คณะรัฐมนตรีชี้แจงตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๔</p> <p>มาตรา ๑๕๔ วรรคแรก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน</p>	<p>๑. การชุมนุมของไทยการ์ต</p> <p>๒. กรรมการสหพันธ์ชาวจังหวัดสุโขทัย</p> <p>๓. โจทย์รายชุกชุม</p>	<p>๑. กรณีกลุ่มบุคคลที่ทหาหน้าที่ไทยการ์ต ชุมนุมเพื่อเรียกร้องของเงินค่าตอบแทน ในการปฏิบัติหน้าที่ตามฐานทัพของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย โดยเคลื่อนขบวนมาจากสนามหลวงเพื่อมาชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร ทำให้การจราจรติดขัด ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนเดือดร้อน ฝ่ายค้านจึงขอทราบมูลเหตุและคณะรัฐมนตรีจะจัดการแก้ไขอย่างไร</p> <p>๒. กรณีบุคคลที่เป็นชาวจังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่กรรมการของสหพันธ์ชาวจังหวัดสุโขทัยจำนวนมาก ฝ่ายค้านจึงขอให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงว่ามีมูลเหตุมาจากอะไรรัฐบาลได้แก้ไขอย่างไร จะคุ้มครองสวัสดิภาพของชาวจังหวัดสุโขทัยอย่างไร</p>

รัฐมนตรีผู้ถูกอภิปราย	เรื่องที่ถูกอภิปราย	สาระการอภิปราย
		<p>๓. เหตุการณ์โจรผู้ร้ายชุกชุมเกิดขึ้นทุกจังหวัด โดยเฉพาะภาคใต้ ครูอาจารย์ถูกจับเรียกค่าไถ่ พ่อค้าประชาชนถูกข่มขู่เรียกเงินเรียกค่าไถ่วัวควาย ทรัพย์สินของประชาชนถูกปล้นถูกชิงถูกลัก โดยเฉพาะใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส มีชมรมป้องกันรักษาสวัสดิภาพครู ๓ จังหวัดภาคใต้ชุมนุมกันในจังหวัดยะลา นราธิวาส เรียกร้องให้ปราบปรามโจรผู้ร้ายให้สงบลง ให้ปกป้องสวัสดิภาพของครู ของประชาชน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกแถลงการณ์รับจะจัดการตามที่ชมรมครูต้องการ แต่โจรผู้ไม่ได้ลดน้อยลง ฝ่ายค้านจึงขอให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงว่าได้ดำเนินการอย่างไร แก้ไขอย่างไร ป้องกันอย่างไร</p>

เนื่องจากตลอดปี พ.ศ. ๒๕๑๔ กระแสการเคลื่อนไหวของขบวนการนิสิตนักศึกษาเพื่อเอกราชของชาติ ประชาธิปไตยของประชาชนและความเป็นธรรมในสังคม การต่อสู้ของมวลชนเพื่อสิทธิและผลประโยชน์ของตน และกระแสสังคมนิยมยังคงดำรงอยู่ ซึ่งส่งผลให้สังคมการเมืองแยกตัวเป็นฝ่ายขวา-ฝ่ายซ้าย เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดสถานการณ์ทางการเมือง การต่อสู้ในสภาผู้แทนราษฎรและการทำหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านจึงไม่ค่อยมีผลทางการเมือง

กระทู้ถามจำนวน ๘๒ กระทู้
ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน

วันที่	เรื่อง	ผู้ยื่นกระทู้ถาม ผู้ตอบ
๑๐ เมษายน ๒๕๑๘	น้ำในแม่น้ำแม่กลองเน่า	นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์ พรรคเกษตรกร ร मत.อุตสาหกรรม
๑๐ เมษายน ๒๕๑๘	การขับไล่ราษฎรออกจากที่ดิน	นายสงสุข ภัคเกษม พรรคประชาธิปไตย ร मत.เกษตรและสหกรณ์
๑๐ เมษายน ๒๕๑๘	การจำหน่ายข่าวสารทางราชการให้ประชาชน บริโภค	นายศิริ ผาสุก พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย. ร मत.พาณิชย์
๑๑ เมษายน ๒๕๑๘	การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษา ธิการ	นายวิจิตร วงษานุกัตน์ พรรคแนวร่วมสังคมนิยม ร मत.ศึกษาธิการ
๑๑ เมษายน ๒๕๑๘	พนักงันน้ำอำเภอบ้านโป่ง และอำเภอ โพธาราม	นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์ พรรคเกษตรกร ร मत.เกษตรและสหกรณ์
๑๑ เมษายน ๒๕๑๘	ราคาข้าวเปลือก	นายบุญมี ปาร์มวงศ์ พรรคเกษตรสังคมนิยม ร मत.พาณิชย์
๑๗ เมษายน ๒๕๑๘	ราคาจำหน่ายอ้อย	นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์ พรรคธรรมสังคมนิยม ร मत.อุตสาหกรรม
๑๗ เมษายน ๒๕๑๘	ราคามะพร้าว	นายวิจิตร ยืนนาน พรรคประชาธิปไตย ร मत.พาณิชย์
๑๗ เมษายน ๒๕๑๘	การรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด ภาคใต้	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ พรรคประชาธิปไตย ร मत.มหาดไทย
๑๗ เมษายน ๒๕๑๘	ขอให้ยกเลิกระบบโควต้า และให้พ่อค้าส่ง ข้าวโพดออกจำหน่ายต่างประเทศโดยเสรี	นายนิยม วรปัญญา พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย. ร मत.พาณิชย์
๑๘ เมษายน ๒๕๑๘	ขอให้อพยพชาวญวนออกจากประเทศไทย	นายชิน ทองศิริ พรรคประชาธิปไตย ร मत.ต่างประเทศ
๒๕ เมษายน ๒๕๑๘	โจรผู้ร้ายชุกชุม	นายสันต์ อรุณทัย พรรคแนวร่วมสังคมนิยม ร मत.มหาดไทย
๒๕ เมษายน ๒๕๑๘	การจ่ายเงินให้สภาตำบลจำนวน ๒,๕๐๐ ล้านบาท	นายปัญญา เกสรทอง พรรคเกษตรสังคมนิยม ร मत.สำนักนายกรัฐมนตรี
๒๕ เมษายน ๒๕๑๘	การทำฝนหลวงและปราบศัตรูพืช	นายบุญมี ปาร์มวงศ์ พรรคเกษตรสังคมนิยม ร मत.เกษตรและสหกรณ์
๐๑ พฤษภาคม ๒๕๑๘	ธนาคารพาณิชย์กับการขึ้นค่าเงินบาท	นายประยูร สุรนิวงศ์ พรรคพลังใหม่ ร मत.สำนักนายกรัฐมนตรี
๐๑ พฤษภาคม ๒๕๑๘	การพยุงราคาสินค้าของเกษตรกร	นายถวิล พิมพ์ทินทร์ พรรคเกษตรสังคมนิยม ร मत.พาณิชย์
๐๑ พฤษภาคม ๒๕๑๘	ปัญหาการสัญจรในลำแม่น้ำโขง	นายสันฐาน สุริยคำ พรรคพลังใหม่ ร मत.ต่างประเทศ

วันที่	เรื่อง	ผู้ยื่นกระทู้ถาม ผู้ตอบ
๐๒ พฤษภาคม ๒๕๑๘	ผู้มีอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวได้รับความเดือดร้อนจากการควบคุมราคาน้ำตาลทราย	นายสุนทร ยิงนคร พรรคประชาธิปัตย์ รต. พาณิชย์
๐๒ พฤษภาคม ๒๕๑๘	นักเรียนหาที่เรียนต่อไม่ได้	นายขุนทอง ภูผิวเดือน พรรคประชาธิปัตย์ รต. ศึกษาธิการ
๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๘	การชลประทาน	นายบุญมี ปาร์มวงค์ พรรคเกษตรสังคม รต. เกษตรและสหกรณ์
๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๘	การแทรกแซงประเทศเพื่อนบ้าน	นายวิจิตร วงษาทุทัศน์ พรรคแนวร่วมสังคมนิยม สำนักนายกรัฐมนตรี
๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๘	ราษฎรอยากไม่มีข้าวบริโภคและข้าวปลูกทำพันธุ์	นายประเทือง คำประกอบ พรรคเกษตรสังคม รต. มหาดไทย
๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๘	สถานการณ์ชายแดนด้านจังหวัดเชียงราย	นายสัณฐาน สุริยคำ พรรคพลังใหม่ รต. กลาโหม
๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๘	การปราบปรามโจรผู้ร้าย	นายสม วาสนา พรรคสยามใหม่ รต. มหาดไทย
๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๘	การทำนาไม่ได้ผลเพราะขาดการชลประทาน	นายประสงค์ วงษ์สุนทร พรรคเกษตรสังคม รต. เกษตรและสหกรณ์
๐๓ กรกฎาคม ๒๕๑๘	การชุมนุมประท้วงกองกำลังทหารต่างชาติ	นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์ พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย. สำนักนายกรัฐมนตรี
๐๓ กรกฎาคม ๒๕๑๘	การลักโค กระบือ	นายประวัตติ เนียรภาค พรรคเกษตรสังคม รต. มหาดไทย
๐๓ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ความเดือดร้อนของชาวนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นายขุนทอง ภูผิวเดือน พรรคประชาธิปัตย์ รต. เกษตรและสหกรณ์
๐๓ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ราคาขางพารา	นายไสว พัฒนา พรรคประชาธิปัตย์ รต. พาณิชย์
๐๔ กรกฎาคม ๒๕๑๘	การกำจัดคนกลางเกี่ยวกับการค้า	นางสุนีย์รัตน์ เตลาน พรรคแผ่นดินไทย รต. พาณิชย์
๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘	การจรรยาบรรณ	นายพิภพ อะสีติรัตน์ พรรคประชาธิปัตย์ รต. มหาดไทย
๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘	การช่วยเหลือผู้ประกอบการเลี้ยงสุกร	นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์ พรรคเกษตรกร รต. พาณิชย์
๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ชาวเขาอพยพที่อาศัยอยู่ในศูนย์ที่ปากกลาง	นายประเสริฐ ทุงสี พรรคประชาธิปัตย์ รต. มหาดไทย
๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘	การป้องกันและปราบปรามศัตรูพืช	นายนิยม วรปัญญา พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย. รต. เกษตรและสหกรณ์
๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘	น้ำประปาในกรุงเทพมหานคร	นายเจริญ คันธวงษ์ พรรคประชาธิปัตย์ รต. มหาดไทย

วันที่	เรื่อง	ผู้ยื่นกระทู้ถาม ผู้ตอบ
๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ภาคอีสานขาดแคลนน้ำ	นายเต็มศักดิ์ ช่างหล่อ พรรคฟื้นฟูชาติไทย รมต.เกษตรและสหกรณ์
๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ชาวเขมรอพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทย	นายศิริ ผาสุก พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย. นายกรัฐมนตรี
๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ความเดือดร้อนของประชาชนในเขตราชบุรี บูรณะ	นางบรรณทิพา วัชโรบล พรรคประชาธิปไตย รมต.มหาดไทย
๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากโรงงาน ผงซักฟอก	นายพิชัย รัตตกุล พรรคประชาธิปไตย รมต.อุตสาหกรรม
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘	นิคมสร้างตนเอง อำเภอบางระกำ	นายปรีชา มุสิกกุล พรรคประชาธิปไตย รมต.มหาดไทย
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘	การสร้างเขื่อนเก็บน้ำห้วยสัก	จ.ส.อ.สมชาย อินทรธาวุธ พรรคเสรีชน รมต.เกษตรและสหกรณ์
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘	การส่งปุ๋ยปลอมให้ชาวนา	นายส่งสุข ภัคเกษม พรรคประชาธิปไตย รมต.เกษตรและสหกรณ์
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ผลิตผลทางเกษตรราคาคงต่ำ	นายบุญเกิด หิรัญคำ พรรคอภิปัตย์ รมต.เกษตรและสหกรณ์
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๘	เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติมิชอบ	นายคำ คงจันทร์ พรรคประชาธิปไตย รมต.มหาดไทย
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๘	โรงงานน้ำตาลเอราวัณเอาเปรียบชาวไร่อ้อย	นายสรยุทธ กิตติราช พรรคพลังใหม่ รมต.พาณิชย์
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ความเดือดร้อนของผู้ใช้ไฟฟ้า	นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์ พรรคเกษตรกร นายกรัฐมนตรี
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๘	ขอให้เปิดเขื่อนจุฬาภรณ์ในฤดูทำนา	นายวิจิตร วงษานุทัศน์ พรรคแนวร่วมสังคมนิยม รมต.เกษตรและสหกรณ์
๐๗ สิงหาคม ๒๕๑๘	ราษฎรอดข้าว อดน้ำ	นายแคล้ว นรปติ พรรคแนวร่วมสังคมนิยม รมต.มหาดไทย
๐๗ สิงหาคม ๒๕๑๘	ความเดือดร้อนของพ่อค้าแม่ค้าตลาดบ่อบัว จังหวัดฉะเชิงเทรา	นายเกษม สรศักดิ์เกษม พรรคประชาธิปไตย รมต.มหาดไทย
๐๗ สิงหาคม ๒๕๑๘	การจ่ายเงินทดแทนที่ดินราษฎรจังหวัด เพชรบูรณ์	นายปัญญา เกสรทอง พรรคเกษตรสังคมนิยม รมต.คมนาคม
๐๘ สิงหาคม ๒๕๑๘	เงินค่าตอบแทนของสมาชิกสภาจังหวัด สภาเทศบาล และสภาตำบล	นายมานิต ไสยวิจิตร พรรคเกษตรสังคมนิยม รมต.มหาดไทย
๐๘ สิงหาคม ๒๕๑๘	การสัมปทานไฟฟ้าอำเภอหาดใหญ่	นายอาคม สุวรรณนพ พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย. รมต.มหาดไทย

วันที่	เรื่อง	ผู้ยื่นกระทู้ถาม ผู้ตอบ
๐๘ สิงหาคม ๒๕๑๘	การสร้างถนนสายควนขนุน-ทะเลน้อย	นายอำ รongen พรรคอธิปัตย์ รมต.คมนาคม
๐๘ สิงหาคม ๒๕๑๘	น้ำท่วมจังหวัดสุโขทัย	นายอวิช สุรินทร์คำ พรรคประชาธิปัตย์ รมต.เกษตรและสหกรณ์
๑๔ สิงหาคม ๒๕๑๘	การติดต่อขอความช่วยเหลือจากสหรัฐ อเมริกา	นายสวาท ศิริโกมุท พรรคแนวร่วมสังคมนิยม รมต.กลาโหม
๑๔ สิงหาคม ๒๕๑๘	ชวานาขาดแคลนข้าวปลูก	นายสุธีร์ อัคราณิษฐ์ พรรคประชาธิปัตย์ รมต.เกษตรและสหกรณ์
๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๘	เงินค่าตอบแทนครูช่วยสอน	นายวิรัช กุมุทมาศ พรรคพลังใหม่ รมต.มหาดไทย
๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๘	การก่อสร้างโรงพยาบาลและปรับปรุงสถานี อนามัย	นายวิจิตร ยืนนาน พรรคประชาธิปัตย์ รมต.สาธารณสุข
๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๘	การสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นายขุนทอง ภูผิวเดือน พรรคประชาธิปัตย์ รมต.เกษตรและสหกรณ์
๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๘	การตีราคาที่ดินและทรัพย์สินในเขตที่ถูกเวน คืน	นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์ พรรคสังคมนิยม รมต.คมนาคม
๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๘	ธนบัตรปลอม	นายสันติ เทพมณี พรรคเกษตรสังคม รมต.คลัง
๒๘ สิงหาคม ๒๕๑๘	การช่วยเหลือหนี้สินของชาวนา	นายวิจิตร วงษานุทัศน์ พรรคแนวร่วมสังคมนิยม รมต.เกษตรและสหกรณ์
๒๘ สิงหาคม ๒๕๑๘	การกำจัดน้ำเสียและการวางท่อน้ำประปา	นายสุดจิตต์ จำปีทอง พรรคประชาธิปัตย์ รมต.มหาดไทย
๒๙ สิงหาคม ๒๕๑๘	การละเมิดอธิปไตยของชาติไทย	นายเสริม มุสิกวัตร พรรคประชาธิปัตย์ รมต.มหาดไทย
๒๙ สิงหาคม ๒๕๑๘	การหาตลาดต่างประเทศจำหน่ายข้าวโพด และพืชอื่น ๆ	นายนิยม วรปัญญา พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย รมต.พาณิชย์
๒๙ สิงหาคม ๒๕๑๘	การควบคุมการค้าสิ่งประดิษฐ์ที่ทำด้วยไม้	นายสุทิน ใจจิต พรรคเกษตรสังคม รมต.เกษตรและสหกรณ์
๐๔ กันยายน ๒๕๑๘	โครงการสร้างเขื่อนห้วยหลวง	นายโสภณ วีรชัย พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย รมต.เกษตรและสหกรณ์
๐๔ กันยายน ๒๕๑๘	การขออนุญาตทำไม้และเผาถ่านในจังหวัด อุทัยธานี	นายศิริ ทุ่งทอง พรรคเกษตรสังคม รมต.เกษตรและสหกรณ์
๐๕ กันยายน ๒๕๑๘	ค่าครองชีพของประชาชน	นายพิชัย รัตกุล พรรคประชาธิปัตย์ รมต.พาณิชย์
๐๕ กันยายน ๒๕๑๘	การบำรุงขวัญของประชาชนในเขตผู้ก่อการ ร้ายชายแดน	นายสลัด สุวรรณรอด พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย รมต.มหาดไทย

วันที่	เรื่อง	ผู้ยื่นกระทู้ถาม ผู้ตอบ
๐๕ กันยายน ๒๕๑๘	สวัสดิการของครูโรงเรียนราษฎร์	นายประสงค์ วงษ์สุนทร พรรคเกษตรสังคม รมต.ศึกษาธิการ
๐๕ กันยายน ๒๕๑๘	โรงพยาบาลเป็นโรงฆ่าสัตว์	นายยะเลิษฐ์ วงศ์ทองเหลือง พรรคประชาธิปัตย์ รมต.สาธารณสุข
๑๑ กันยายน ๒๕๑๘	ผู้ช่วยครูไม่ได้รับความเป็นธรรม	นายสม วาสนา พรรคสยามใหม่ รมต.มหาดไทย
๑๑ กันยายน ๒๕๑๘	การช่วยเหลือคนงานบริษัทเทมโก้	นายอมรศักดิ์ องค์กรณะคม พรรคประชาธิปัตย์ รมต.อุตสาหกรรม
๑๑ กันยายน ๒๕๑๘	ชวานาจังหวัดพิจิตรไม่มีน้ำทำนา	นายวิศาล ภัทรประสิทธิ์ พรรคพัฒนาจังหวัด รมต.เกษตรและสหกรณ์
๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๘	ขอให้เปิดป่าสงวนที่อำเภอขุนหาญ จังหวัด ศรีสะเกษ	นายเริ่มรัฐ จิตรภักดี พรรคเศรษฐกิจ รมต.เกษตรและสหกรณ์
๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๘	การขาดแคลนปูนซีเมนต์	นายประกิจ รัตตมณี พรรคประชาธิปัตย์ รมต.พาณิชย์
๒๔ ตุลาคม ๒๕๑๘	การปฏิบัติงานของกรมทางหลวง	นายประเสริฐ ทุ่งสี พรรคประชาธิปัตย์ รมต.คมนาคม
๐๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	ราษฎรถูกขัดขวางการทำมาหากิน	นายเจริญ หนูสง พรรคประชาธิปัตย์ รมต.มหาดไทย
๐๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	การจัดบริการรับส่งชาวไทยอิสลามที่เดินทาง ไปนครเมกกะ	นายประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ พรรคประชาธิปัตย์ รมต.คมนาคม
๐๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	การขุดคลองส่งน้ำโครงการชลประทานกิวลม จังหวัดลำปาง	นายสะอาด ปิยวรรณ พรรคแรงงาน รมต.เกษตรและสหกรณ์
๐๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘	การควบคุมราคาสुरา	นายถวิล พิมพ์มทินทร์ พรรคเกษตรสังคม รมต.คลัง

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติจำนวน ๖๐ ฉบับ

๑. ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดพะเยา พ.ศ. ....
๒. ร่างพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๓. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๔. ร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจพัฒนาสัตยาของข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พนักงานเทศบาล และพนักงานองค์การของรัฐ พ.ศ. ....
๕. ร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๖. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔ พ.ศ. ๒๕๑๔ พ.ศ. ....
๗. ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๘. ร่างพระราชบัญญัติถ่ายถอดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมของวุฒิสภาและการประชุมร่วมกันของรัฐสภา พ.ศ. ....
๙. ร่างพระราชบัญญัติป้องกันการปล่อยน้ำเสียออกจากโรงงาน พ.ศ. ....
๑๐. ร่างพระราชบัญญัติจัดอาชีพให้แก่คนไทย พ.ศ. ....
๑๑. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิก พ.ร.บ. การชลประทานราษฎร พ.ศ. ๒๔๘๒ พ.ศ. ....
๑๒. ร่างพระราชบัญญัติอนุญาตให้รัฐบาลจ่ายเงินไปพลางก่อน พ.ศ. ....
๑๓. ร่างพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๑๔. ร่างพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อเกษตรกร พ.ศ. ....
๑๕. ร่างพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๑๖. ร่างพระราชบัญญัติยาสูบ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๑๗. ร่างพระราชบัญญัติถ่ายถอดการประชุมของประธานสภาผู้แทนราษฎร การประชุมของวุฒิสภาและการประชุมร่วมกันของรัฐสภา พ.ศ. ....
๑๘. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๑๙. ร่างพระราชบัญญัติโอนการศึกษาประชาบาลจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ไปสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ....
๒๐. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๖ ลงวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕ พ.ศ. .... (อำนาจศาลทหาร)
๒๑. ร่างพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๒๒. ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๒๓. ร่างพระราชบัญญัติการขนส่ง (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

๒๔. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. ....
๒๕. ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ....
๒๖. ร่างพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๒๗. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่อำเภอสตึกที่บ จังหวัดชลบุรีและอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๑๔ พ.ศ. ....
๒๘. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ พ.ศ. ๒๕๑๗ พ.ศ. ....
๒๙. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๓๐. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๙
๓๑. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
(วิธีดำเนินการเลือกตั้งผู้ว่าฯ รองผู้ว่าฯ และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร)
๓๒. ร่างพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๓๓. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบวิธีบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ครั้งที่ ๑๔/๒๕๑๔)
๓๔. ร่างพระราชบัญญัติทนายความ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๓๕. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๓๖. ร่างพระราชบัญญัติให้อำนาจฟ้องคดีบางเรื่องแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ....
๓๗. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๓๘. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๓๙. ร่างพระราชบัญญัติให้อำนาจฟ้องคดีบางเรื่องแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ....
๔๐. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๔๑. ร่างพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....
๔๒. ร่างพระราชบัญญัติเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....
๔๓. ร่างพระราชบัญญัติมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย พ.ศ. ....
๔๔. ร่างพระราชบัญญัติมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ....
๔๕. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว
๔๖. ร่างพระราชบัญญัติยาสูบ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๔๗. ร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๔๘. ร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

๕๙. ร่างพระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ....
๕๐. ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๕๑. ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๕๒. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งคณะกรรมการธิการพิจารณาเสร็จแล้ว
๕๓. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งคณะกรรมการธิการพิจารณาเสร็จแล้ว (ต่อจากการประชุมครั้งที่ ๑ วาระที่ ๒ พิจารณามาตรา ๔)
๕๔. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งคณะกรรมการธิการพิจารณาเสร็จแล้ว (ต่อจากการประชุมครั้งที่ ๒ วาระที่ ๒ พิจารณามาตรา ๔ ต่อ)
๕๕. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งคณะกรรมการธิการเสร็จแล้ว (ต่อจากการประชุมครั้งที่ ๓ วาระที่ ๒ พิจารณามาตรา ๑๐)
๕๖. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งคณะกรรมการธิการเสร็จแล้ว (ต่อจากการประชุมครั้งที่ ๔ วาระที่ ๒ พิจารณามาตรา ๑๒)
๕๗. ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่..) พ.ศ. ....
๕๘. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ....
๕๙. ร่างพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อเกษตรกร พ.ศ. .... (ซึ่งรัฐบาลได้รับไปพิจารณาก่อนรับหลักการและได้ส่งคืนให้ที่ประชุมพิจารณาต่อไป)
๖๐. ร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ดำเนินนโยบายสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่

๑. ในกรุงเทพมหานคร รัฐบาลรับซื้อรถประจำทางของนายเลิศรวมทั้งคนงานมาดำเนินการเองเพื่อให้คนใช้บริการฟรี กิจกรรมเดินรถประจำทางประสบปัญหาขาดทุน เฉลี่ยวันละ ๒ ล้านกว่าบาท

๒. ในชนบท รัฐบาลตั้งงบประมาณ ๖ พันล้านบาทเป็นเงินผันแจกจ่ายไปยังผู้ใหญ่บ้าน กำนันทุกตำบล เพื่อจัดให้มีบริการตามความต้องการของชนบท เช่น ถนน อ่างเก็บน้ำ สะพาน ฯลฯ แต่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวรั่วไหลไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวของผู้ใหญ่บ้าน กำนัน จนคนทั้งหลายเรียกเงินผันนี้ว่าเงินผลาญและตำหนิว่าเป็นการแพร่โรคคอร์รัปชันไปยังเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น นายกรัฐมนตรีได้กล่าวว่า “คอร์รัปชันมีอยู่ในหมู่เจ้าหน้าที่ในกรุงเทพฯ ถ้าเงินผันกระจายคอร์รัปชันไปสู่เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น ก็เป็นการกระจายรายได้อย่างเสมอภาค”

รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เข้าบริหารประเทศตั้งแต่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙ มีความขัดแย้งในคณะรัฐมนตรีและในกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สนับสนุนรัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่งได้เข้าชื่อกันเสนอญัตติขออภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลจึงหาทางออกด้วยการยุบสภา รัฐบาลประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งรัฐบาลได้แถลงเหตุผลในการยุบสภาว่า “เนื่องจากมีพรรคการเมืองมากเกินไป ผู้แทนราษฎรบางกลุ่มถือโอกาสกดดันรัฐบาลหรือดำเนินการทางการเมืองเหล่านี้ทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลไม่มั่นคง ความสับสนในสภาผู้แทนราษฎรอาจก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน มีผลกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงปลอดภัยของชาติ การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งใหม่เพื่อให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกผู้แทนของตนใหม่ รัฐบาลชุดใหม่จะได้มีเสียงสนับสนุนมากพอที่จะเป็นผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาล”

๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙-๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๙ พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นจำนวนมาก จึงต้องจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง โดยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเนื่องจากวิกฤติการณ์เกี่ยวกับจอมพลถนอม กิตติขจร กลับมาอุปสมบท รวมระยะเวลา ๕ เดือน ๕ วัน

๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นพลเรือนคนแรกที่ยังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ เนื่องจากการยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองฯ นำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ รวมระยะเวลา ๑๒ วัน

ชีวิตหลังการเมือง

หลังจากเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ คณะปฏิรูปการปกครองที่นำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ มีความประสงค์จะให้ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อ แต่ท่านได้ปฏิเสธ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช จึงได้วางมือจากการรับตำแหน่งทางการเมืองอย่างถาวรแต่ยังรักษาการหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ต่อไปอีกระยะ จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงได้หัวหน้าพรรคคนใหม่

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ป่วยเป็นโรคหลอดเลือดอักเสบเรื้อรังมานานหลายปี และต่อมามีอาการถุงลมโป่งพอง จนอายุแปดสิบปีเศษอาการถุงลมโป่งพองเพิ่มขึ้น จนในที่สุดเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๘ ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพจนถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ สิริรวมอายุได้ ๙๒ ปี ๒ เดือน ๒ วัน

วาทะหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

“การปกครองบ้านเมืองมี ๓ วิธี ด้วยอำนาจ ด้วยอำมิส หรือด้วยอุดมคติ การเมืองที่มาด้วยอำนาจ ย่อมโค่นล้มไปด้วยอำนาจ อำมิส วันหนึ่งหมดไม่มีจะให้ และให้สักเท่าใดก็ไม่พอสำหรับผู้รับ อุดมคติเท่านั้นที่จะยั่งยืนอยู่ได้ แม้ตัวผู้ปกครองจะล้มหายตายจากไป สัจจะตามอุดมคติจะยังอยู่”

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

คำปราศรัย ณ วงเวียนเล็ก ฝั่งธน ฯ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

คำกล่าวถึง

“ท่านอาจารย์หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นบุรุษรัตนะผู้หนึ่ง มิฉะนั้นท่านจะสอบกฎหมายอังกฤษได้ที่ ๑ ได้อย่างไร แล้วยังได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษา เป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา เป็นนายกรัฐมนตรีหลายครั้ง ท่านเป็นผู้เจรจาเพื่อความรอดพ้นจากความเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ เมื่อไทยเป็นฝ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง บุรุษเช่นนี้ หาได้ยาก”

สัญญา ธรรมศักดิ์

อดีตประธานองคมนตรี

“เป็นนักการเมืองที่สะอาด บริสุทธิ์ ซื่อสัตย์ นำเชื่อถือ ยึดเอาความถูกต้อง และคุณธรรมเป็นหลักการตัดสินใจทางการเมืองใด ๆ เป็นไปอย่างรอบคอบและรัดกุม รู้แพ้ รู้ชนะ และรู้ถอย ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองใด ๆ ที่ไม่ชอบมาพากล ท่านเป็นแบบอย่างของนักการเมืองที่ดีเยี่ยมที่นักการเมืองที่ดีทุกคนควรยึดถือ”

พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา

องคมนตรี

พระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้าน
ในสภาผู้แทนราษฎร

ประกาศ

แต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ตามที่หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี และ
คณะรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายเพื่อขอความไว้วางใจจากสภา
ผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘ และ
สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ความไว้วางใจแล้ว นั้น

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช
หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ มีคุณสมบัติตามความในมาตรา ๑๒๖
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑
สมควรเป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๗๐ ราชกิจจานุเบกษา ๑ เมษายน ๒๕๑๘

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมตั้งให้
หม่อมราชวงศ์เสนาธิปไตย ปราโมช เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทน
ราษฎรตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘ เป็น
ปีที่ ๓๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕/๒๕๑๘
(สมัยแรก)

เรื่อง ประกาศแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ครั้งที่ ๕/๒๕๑๘ (สามัญสมัยแรก)

วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘

ณ ตึกรัฐสภา

เริ่มประชุมเวลา ๙.๒๐ นาฬิกา

จำนวนสมาชิกมาประชุมทั้งหมดที่ลงชื่อไว้เมื่อเลิกประชุม ๒๕๙ คน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : วันนี้
มีสมาชิกมาครบองค์ประชุมแล้ว ผมขอ
เปิดประชุม

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะ
แจ้งต่อที่ประชุม

เรื่องที่ ๑ ผมจะแจ้งต่อที่ประชุมให้
รับทราบประกาศพระบรมราชโองการโปรด-
เกล้าฯ แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการในสภาผู้แทน

ราษฎรประกาศพระบรมราชโองการ โปรด-
เกล้าฯ แต่งตั้งประธานองคมนตรี และ
แต่งตั้งองคมนตรี รวม ๓ ฉบับ ขอเชิญ
ท่านทั้งหลายโปรดยืนขึ้นรับฟังประกาศพระ-
บรมราชโองการ

(สมาชิกและผู้ที่อยู่ในที่ประชุมได้ยืน
ขึ้นเพื่อรับฟังพระบรมราชโองการ)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : (อ่าน)

“ประกาศ

แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการในสภาผู้แทนราษฎร

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ปร.

ตามที่หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้แถลง
นโยบายเพื่อขอความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พุทธศักราช
๒๕๑๘ และสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ความไว้วางใจแล้ว นั้น

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์
มีคุณสมบัติตามความในมาตรา ๑๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช
๒๕๑๗ สมควรเป็นผู้สำเร็จราชการในสภาผู้แทนราษฎร

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมตั้งให้ หม่อมราชวงศ์เสนีย์
ปราโมชเป็นผู้สำเร็จราชการในสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘
เป็นปีที่ ๓๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

“ประกาศ
แต่งตั้งประธานองคมนตรี

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ประ.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งประธานองคมนตรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธ-
ศักราช ๒๕๑๗ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์เป็น
ประธานองคมนตรี ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘ เป็นปีที่ ๓๐ ในรัชกาล
ปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์
ประธานรัฐสภา

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทน
ราษฎร กล่าวเปิดอภิปราย ร่างพระราชบัญญัติอนุญาต
ให้รัฐบาลจ่ายเงินไปพลางก่อน พ.ศ. ...

หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช (นายกรัฐมนตรี) : ท่านประธานที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติทั้งหลาย รัฐบาลขอเสนอร่างพระราชบัญญัติอนุญาตให้รัฐบาลจ่ายเงินไปพลางก่อน พ.ศ. .... เพื่อได้รับการพิจารณาจากสภา

โดยมีหลักการว่า ให้มีกฎหมายอนุญาตให้รัฐบาลจ่ายเงินไปพลางก่อน

ด้วยเหตุผลว่า เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลจะได้เริ่มพัฒนาตำบลให้ตรงกับความต้องการของประชาชน และช่วยประชาชนในชนบทให้มีงานทำในฤดูแล้งนี้ และโดยที่จำเป็นต้องดำเนินการโดยรีบด่วนเพื่อความผาสุกของประชาชน รัฐบาลจึงต้องขอให้รัฐสภาอนุญาตให้รัฐบาลจ่ายเงินไปพลางก่อนได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑ โดยตราเป็นพระราชบัญญัติ

ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอประทานชี้แจงเหตุผลเพิ่มเติม นอกจากที่ได้กราบเรียนมาแล้ว นโยบายที่รัฐบาลประสงค์จะดำเนินการ โดยใช้เงินจำนวนที่ขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ก็คือ เร่งรัดการพัฒนาในระบับตำบลให้ตรงกับความต้องการของประชาชน และช่วยประชาชนในชนบทให้มีงานทำ และเนื่องจากมีความ

จำเป็นที่จะต้องดำเนินการโดยรีบด่วน เพื่อให้งานพัฒนาตามความเรียกร้องของประชาชนในแต่ละตำบลดำเนินการเสร็จทัน ก่อนถึงฤดูกาลเพาะปลูกฤดูใหม่ปีนี้ รัฐบาลจึงต้องขอให้รัฐสภาอนุญาตให้จ่ายเงินตามโครงการนี้ไปพลางก่อน และท้าว่างพระราชบัญญัติที่เสนอมาเพื่อขอความเห็นชอบในครั้งนั้นก็เป็นเรื่องที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแบบแผน ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑

ท่านประธานที่เคารพ โครงการพัฒนาตำบลที่รัฐบาลใคร่ขอดำเนินการเป็นแผนปฏิบัติการรีบด่วนนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการด้วยกัน ประการแรก จะช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่กำลังตกอยู่ในภาวะยากจนเพราะค่าครองชีพสูง มีโอกาสได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการว่าจ้างทำงานตามโครงการที่สภาตำบลจะดำเนินการในระหว่างหน้าแล้งปีนี้ เป็นการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ที่มีอยู่ให้ลดน้อยลงไปได้ทันที ประการที่ ๒ รัฐบาลนี้เห็นว่าโครงการพัฒนาตำบลจะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะขจัดปัญหาที่เกิดจากภาวะการทำมาหากิน เพราะโครงการพัฒนาตำบลที่จะดำเนินการนั้น จะเป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดทำและปรับปรุงकुคลองทำนบ ฝ่ายกั้นน้ำ สะพาน ตลอดจนการซ่อมแซม เติม ต่อเติมอาคารสิ่งก่อสร้าง สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เช่น โรงเรียน

สถานีอนามัย และที่ทำการ ศูนย์ ของ ตำบล
 เป็นต้น รัฐบาลนี้มีเจตจำนงอันแรงกล้าที่
 จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน
 ในท้องถิ่น โดยจะขจัดอุปสรรคภาวะการ
 ทำกินทุกวิถีทาง และเห็นว่าโครงการพัฒนา
 ตำบลนี้เป็น ทางหนึ่งที่จะช่วยได้ และ
 รัฐบาลนี้ก็เชื่อว่าการพัฒนาบ้านเมืองที่ถูก
 ท้องนี้ ควรจะเริ่มจากระดับตำบลหรือ
 ระดับท้องถิ่นขึ้นมา แล้วจึงประกอบเป็น
 แผนรวมของประเทศ เพราะชาวชนบท
 เป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ประการที่ ๓
 รัฐบาลนี้มีนโยบายที่จะ กระจายการ บริหาร
 ไปสู่ท้องถิ่นและจะ สนับสนุนให้ ท้องถิ่น
 ปกครองตนเองได้ ดังนั้นโครงการพัฒนา
 ตำบลจึงมีส่วน สำคัญที่จะส่งเสริม ระบอบ
 การบริหารดังกล่าว โดยยึดถือความต้อง
 การของ ประชาชนในแต่ละตำบลเป็น หลัก
 สำคัญ เป็นการปูพื้นฐาน การ ปกครอง
 ระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชนส่วน
 ใหญ่ของประเทศ เมื่อประชาชนรู้จักการ
 ปกครองตนเอง ความสำนึกในลัทธิและ
 หน้าที่ก็จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการปกครองที่
 รัฐบาลนี้พึงประสงค์อย่างยิ่ง ท่านประธาน
 ที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ งาน
 เร่งรัดพัฒนาตำบลตามนโยบายนี้ รัฐบาล
 ทั้งใจที่จะให้มีการดำเนินงานทันทีและให้บรรลุ
 ผลภายในเวลา ๓ เดือน ข้างหน้านี้ โดย

จะคัดเลือกให้ ความสำคัญแก่แผนงานที่
 สามารถใช้แรงงานในท้องถิ่นได้ก่อน และ
 ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่เป็นงานที่ซ้ำ
 ซ้อนกับโครงการที่ได้รับอนุมัติไว้แล้ว
 ทั้งต้องไม่เป็นงานที่จะผูกมัดกับงบประมาณ
 ในปีต่อ ๆ ไปด้วย รัฐบาลนี้เชื่อมั่นว่าการ
 จ่ายเงินเพื่อพัฒนาตำบลภายในวงเงินไม่
 เกิน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ถ้าสภาอนุมัติ
 ให้ดำเนินการได้ จะก่อให้เกิดประโยชน์
 ทั้งในทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของ
 ชาติเป็นอเนกประการ ในทางด้านเศรษฐกิจ
 จะสามารถสร้างงานให้เกษตรกร ซึ่งปกติ
 จะว่างงานในฤดูแล้งได้ถึงประมาณ ๖
 แสนราย และนอกจากจะช่วยสร้างงานให้
 เกษตรกรผู้ยากจน มีราย ได้เพิ่มขึ้น โดยตรง
 แล้วภาวะเศรษฐกิจซึ่งขณะนี้ ชะงักงัน ไม่
 ขยายตัวเท่าที่ควร ก็จะได้รับ การกระตุ้น
 ให้ฟื้นฟู่ขึ้นอีกด้วย เพราะเมื่อเกษตรกรได้
 รับค่าจ้างแรงงานแล้ว ก็ย่อมต้องนำรายได้
 นั้นไปจับจ่าย ซื้อของกิน ของใช้ ตามฐานะ
 และความต้องการของตน ซึ่งจะก่อให้เกิด
 ความต้องการสินค้าและบริการต่าง ๆ เพิ่ม
 ขึ้น อาจกล่าวได้ว่าภายในระยะเวลา ๑ ปี
 หลังจากการดำเนินงานตามโครงการนี้ ราย
 ได้ของประชาชนทุกด้านทุกสาขาจะเพิ่มขึ้น
 รวมกันถึงประมาณ ๕,๐๐๐ ล้านบาท
 ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติบางท่าน อาจมีความ

หวังว่า การนำเงินจำนวน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ไปจ่ายในชนบทในระยะเวลาอันสั้น จะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น รัฐบาลใคร่ขอถือโอกาสนี้กราบเรียนชี้แจงว่า งานเร่งด่วนที่กำหนดไว้ใน โครงการ ตามที่ได้เรียนแล้วนั้น ล้วนเป็นงานที่ก่อประโยชน์ลดต้นทุนการผลิตและ อำนวยความสะดวกในการครองชีพและการทำมาหากินของเกษตรกรทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อโครงการ ซึ่งขณะนี้มีกำลังผลิตล้นตลาดอยู่เป็นอันมาก การจ่ายเงินในกรณีนี้จึงจะไม่ก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อหรือผลักดันราคาสินค้าให้สูงขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น แรงงานของเกษตรกรที่จะจ้างมาทำงานตามโครงการนี้มิได้แบ่งแย่งมาจากกิจการอื่นใด เพราะเป็นการใช้แรงงานในยามว่างงานของเกษตรกรในท้องถิ่น จึงมีผลเป็นการปรับปรุงแก้ไขหรือเสริมพลังการผลิตของประเทศให้มี ปริมาณ และ ประสิทธิภาพ สูง ยิ่งโครงการนี้ จึงเป็น มาตรการ สำคัญ ประการหนึ่งที่จะแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจ ชะงักงัน และช่วย พัฒนาท้องถิ่น ชนบท พร้อมกันไปในด้านความมั่นคงของชาติ รัฐบาลได้สังเกตเห็นว่า ประชาธิปไตยจะ ดำรง อยู่ ได้อย่างมีเสถียรภาพ ก็โดยการสนับสนุนและความร่วมมือของ ประชาชน ใน ชาติ ทุก ชั้น ทุก

ระดับ แต่ขณะนี้ปรากฏว่าประชาชนยังให้ความสนใจในการ บริหาร ประเทศ น้อยมาดังจะเห็นได้ว่า แม้ในการเลือกตั้ง ครองแล้วมีผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพียงร้อยละ ๔๗ ของ ประชากร ผู้มีสิทธิ ทั้งสิ้น รัฐบาลตระหนักดีว่า ความสนับสุนนและความร่วมมือของ ประชาชน ในชาติ จะเกิดขึ้นอย่างสมานฉันท์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ต่อเมื่อ ประชาชน ส่วน ใหญ่มีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่อย่างสมบูรณ์ และประจักษ์แก่ตนเองอย่าง ชัดแจ้ง ว่าความร่วมมือของตนจะมีผลต่อความเป็นอยู่และความผาสุกของตน อย่างแท้จริง ท่านประธานที่เคารพ หลายท่าน อาจจะเกิดความกังขาขึ้นว่า ในการเลือกโครงการและการควบคุมการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลในครั้งนี้นั้นจะไปประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เพียงใดหรือ กระผมใคร่ขอกราบเรียนอีกว่า รัฐบาลถือว่ากลไกการปฏิบัติงานและมาตรการในการควบคุมการใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามโครงการนี้เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง และได้ให้ความสนับสุนนเป็นพิเศษ รัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการในการดำเนินงานไว้พร้อมแล้ว ขออย่าเป็นห่วงเพราะ รัฐบาลนี้ มีความตั้งใจที่จะดำเนินการอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมทุกประการ ท่านประธานที่เคารพในการ ใช้จ่ายเงินที่โครงการพัฒนาตำบลนี้ รัฐบาลได้ดำเนินการ

นยังใ
อยมาก
ครงท
งร้อย
กงสี่
นและ
จะเกิด
ยวกัน
สำนึก
ประ
วมมี
ามอ
ธานที่
กั้ว
บคม
จะได้
ือไม่
ลดี
นการ
งกา
สนใ
รกา
ยาใ
ที่
ะก
เต
เน

นโยบายตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหรือที่เห็นว่า
ไม่รับค่าจากงบประมาณรายจ่าย ประจำปี
๒๕๑๘ หรือปีก่อน ๆ ออกไปด้วย และ
จากการตัดทอนรายจ่ายบางรายการ ดังกล่าว
ออกจะสามารถ ประหยัดเงิน ได้ ประมาณ
หนึ่งพันล้านบาท ส่วนที่เหลืออีก ๑,๕๐๐
ล้านบาท จึงเป็นเงินยอดสุทธิที่จะต้องจัด
สรรจากเงิน คงคลัง ก่อนอื่นผมขอกราบ
เรียนท่านประธานและท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ
ว่าฐานะการคลังของเราในปัจจุบัน มีความ
มั่นคงเป็นที่น่าพอใจยิ่ง กล่าวคือขณะนี้
เงินคงคลังมียอดเงินเหลืออยู่ ประมาณ ๙
พันล้านบาท ฉะนั้นการขออนุญาตจ่ายเงิน
ตาม โครงการนี้ จึงมีผลเป็น การ นำเงิน ที่มี
และเก็บสะสมไว้ เนื่องจากมียอดเงินสด
เกินดุลอยู่สูงถึงประมาณ ๖,๐๐๐ ล้านบาท
ในบ่งบประมาณ ที่แล้ว กระจายไปสู่ท้องถิ่น
ตาม โครงการ และแผนงานที่จะเป็น ประ
โยชน์ต่อประชากร มากที่สุด โดยมุ่งที่จะ
เพิ่มรายได้ บรรเทาความทุกข์ยากที่เกิดขึ้น
จากภาวะท่ามาหา กิน และ บู้ พื้นฐานการ
บริการ ท้อง ถิ่น ให้ ประจักษ์ผลเป็น สำคัญ
รัฐบาลขอกราบเรียนเพิ่มเติมด้วยว่าเมื่อได้
ใช้จ่ายเงินจำนวน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ตาม
พระราชบัญญัติฉบับนี้ไปแล้ว รัฐบาลจะ
เสนอตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อจัด ใช้ใน
กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในโอกาส
ต่อไป และในโอกาสที่รัฐบาลก็จะสามารถ

แสดงผลงาน ที่ได้รับ จากการ ใช้จ่ายเงินต่อ
สถานะว่าเป็นการ ใช้จ่ายเงินที่ได้ผล คุ่มค่าและ
เป็น ประโยชน์ต่อ ประชาชน ส่วนใหญ่ของ
ประเทศซึ่งเป็นเกษตรกรในชนบทมากน้อย
เพียงใด จากเหตุผลและความจำเป็นต่าง ๆ
ดังที่ได้กราบเรียนมานี้ รัฐบาลจึงหวังเป็น
อย่างยิ่งว่าสถานะ นี้ จะ ได้กรุณาพิจารณาให้
ความ สนับสนุนรับ หลักการ แห่งร่าง พระ
ราช บัญญัติ อนุญาต ให้ รัฐบาล ใช้จ่ายเงิน ไป
พลาง ก่อน พ.ศ. .... เพื่อให้ รัฐบาล
สามารถ ใช้จ่ายเงิน บรรเทาความทุกข์ยาก
เฉพาะ หน้าของ พี่น้องเกษตรกร ไทย ใน
ชนบท ให้ทัน ใช้ ในช่วงเวลา ก่อนถึง ฤดูกาล
ทำไร่ทำนาตามนโยบายที่รัฐบาลได้รับความ
เห็นชอบจากสภาอันทรงเกียรตินี้แล้ว ขอ
พระคุณครับ

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช
(ผู้นำฝ่ายค้าน): ท่านประธานสภาที่เคารพ
ปัญหาเรื่องที่จะนำเงิน ๒,๕๐๐ ล้านบาท
จ่ายไปสู่ชนบทนั้น เมื่อรัฐบาลแถลงนโยบาย
ขอความไว้วางใจสมาชิกฝ่ายค้านใน สภานี้ก็
ได้ปรารถนาถึงความวิตกว่าโครงการ อันนี้อาจ
จะเป็น โครงการ ตำน้ำพริกละลายแม่ น้ำ
เหตุการณ์เท่าที่เป็น มากก็ยังไม่ ได้เปลี่ยนไป
ถึงขนาดที่จะทำให้ ส่วนตัว กระผมเองเห็น
เป็นอย่างอื่น ความเหมาะสมของโครงการ
นี้ก็ เป็น ข้อสำคัญ ความ ปรารถนาดี ของ
รัฐบาลนะก็ เชื่อว่าต้องการ จะ แพร่ เงิน ออก

ไปสู่ชนบทเพื่อพยุงบานทางเศรษฐกิจของ
ชาวไร่ชาวนาให้ดีขึ้น แต่กระผมมาลองทด-
สอบตัวเลขดูแล้ว ประชาชนชาวชนบทซึ่ง
เป็นชาวไร่ชาวนา ซึ่งจะได้รับผลประโยชน์
จากโครงการอันนี้ก็มีอยู่ ๘๐ เปอร์เซนต์
ของพลเมือง ๔๐ ล้านคน เมื่อแตกออกไป
เป็น ๘๐ เปอร์เซนต์ ก็ได้จำนวนพลเมือง
๓๒ ล้านคน ถ้าหากตกเด็ก คนชราเสีย คน
ยังไม่ถึงที่จะทำงานได้สัก ครั้งหนึ่ง ๑๖
ล้านคน คงเหลือ ๑๖ ล้านคน กระจายไป
ตามตำบล ๕,๐๐๐ ตำบลก็จะมีผู้ได้รับ
ประโยชน์จากโครงการนี้ตำบลละ ๓,๒๐๐
คน จ่ายไป ๕๐๐,๐๐๐ บาท กระผมตัวเลข
อาจจะผิดก็ได้ แต่มัน ออกมาในราวผล
ประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับในตำบลก็ใน
ราว ๑๕๐-๑๖๐ บาทเท่านั้นเอง ชั่วฤดู
แล้วอันนี้ เพราะฉะนั้นปัญหาที่ว่าอันนี้
เมื่อจ่ายไปจริง ๆ แต่ละคนในตำบลได้เงิน
เพียง ๑๕๐-๑๖๐ บาท นี่จะเป็นการพยุงบาน
ฐานะของชาวชนบทให้ดีขึ้นจริงหรือไม่
อันนี้เป็นประการแรก ความเหมาะสมของ
โครงการจึงเป็นปัญหาที่จะต้องพิเคราะห์ แม้
แต่เวลานี้เองกลุ่มชาวชนบทโดยเฉพาะชาว
สหพันธ์ชาวนาก็แสดงความคิดเห็นในหน้า
หนังสือพิมพ์ว่า โครงการอันนี้ไม่ถูกเป้-
หมายถ้าจะนำเงินอันนี้ไปใช้ในการปลด-
เปลื้องหนี้สินของชาวนาจะได้ผลดีกว่า
แล้วก็มีชาวนาบางกลุ่มก็มาร้องเรียนด้วยว่า

ขณะนี้อายากจะขายข้าวในราคาพยุงบาน แต่
องค์การตลาดก็ไม่มีเงินจะจ่ายให้ ซึ่งไม่ช้า
ก็อาจจะต้องนำข้าวในยุ้งในฉางที่เก็บไว้ได้
ไปขายแก่พ่อค้าคนกลางในราคาที่ขาดทุน
ในฤดูทำนาต่อไปนี้อาจจะทำไม่ได้ อันนี้
ก็เป็นข้อที่จะโต้เถียงกันได้ ในปัญหาเรื่องว่า
โครงการนี้เหมาะสมหรือไม่ แต่ที่กระผม
เป็นห่วงอย่างยิ่ง คือว่าถ้าการจ่ายเงินรายนี้
เป็นไปโดยไม่รัดกุม ผลที่จะเกิดขึ้นเงินก็จะ
ไม่ตกถึงมือชาวชนบท แล้วเหตุการณ์ขัด
แย้งจะเกิดตามมาในภายหลัง ขณะนี้ระทุก
คนก็อยากได้เงิน แต่ถ้ารู้ว่าเงินมันก็ได้
นิด ๆ หน่อย ๆ แล้วถ้าไม่ได้เข้าจริง ๆ
ปัญหาขัดแย้งจะเกิดขึ้นเป็นอันมาก กระผม
วิตกไปว่าการนำเงิน ๒,๕๐๐ ล้านไป
จ่ายในขณะที่บ้านเมืองสถานการณ์รอบบ้าน
เมืองเรากำลังอยู่ในฐานะไม่น่าไว้วางใจเช่นนี้
ถ้าเมื่อมีความจำเป็นเกิดขึ้นในอันที่จะต้อง
ป้องกันบ้านเมืองขึ้นมา ค่าใช้จ่ายจะต้อง
จ่ายจากเงินคงคลังจะเหลือจ่ายหรือไม่
เหล่านี้เป็นปัญหาด้านนโยบาย ซึ่งกระผม
เชื่อว่าสมาชิกในพรรคประชาธิปัตย์คงจะได้
อภิปรายกันต่อไป กระผมจะไม่กล่าวมาก
มายอะไรนัก จะขอกล่าวในแง่กฎหมาย
ท่านประธานที่เคารพว่า กระผมสงสัยว่าการ
จ่ายเงินอันนี้จะไม่ถูกต้องตามพระราช-
บัญญัติว่าด้วยเงินคงคลัง รัฐบาลเสนอ
กฎหมายเข้ามา ขอจ่ายตามพระราชบัญญัติ

เสนอกฎหมายจ่ายเงินคงคลังมา เพื่อนำไป
 ใช้จ่ายการเสริมสร้างกำลังตามชายแดนใน
 ขณะที่เหตุการณ์รอบบ้านเมืองของเราตกอยู่
 ในภาวะเช่นนี้ กระทบก็เห็นว่าพอจะมีทาง
 ทำได้ แต่ว่าสำหรับโครงการที่จะจ่ายเงิน
 ไปสู่ชนบท ซึ่งจะทำให้ชาวชนบทได้รับ
 เงินในการทำงานต่างๆ เป็นค่าแรง ซึ่งใน
 ราวประมาณคนละ ๑๕๐ บาท ๑๖๐ บาท
 นั้น จะจ่ายหรือไม่จ่าย กระทบก็ยังมองไม่
 เห็นว่ามันจะมีเหตุจำเป็นอย่างไร นี่อันนี้
 เองที่เป็นปัญหาข้อใจ เพราะฉะนั้นโดย
 สรุป กระทบเห็นว่าในแง่ของกฎหมายนั้น
 เหตุจำเป็นยังไม่มี จึงด้วยความเสียใจก็ไม่
 อาจได้เห็นด้วยได้ เพราะในข้อกฎหมายยัง
 ไม่ถูกต้อง ตามที่เสนอร่างพระราชบัญญัติ^๕
 เข้ามา

นายบุญชู โรจนเสถียร (รัฐมนตรี
 ว่าการกระทรวงการคลัง) : ท่านประธาน
 ที่เคารพและสมาชิกผู้มีเกียรติ ปัญหาเรื่อง
 ว่าการจ่ายเงิน ที่รัฐบาลขออนุญาตต่อสภา
 ครองนี้จะเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นการ
 คำนวณพริกละลายแม่น้ำหรือไม่นั้น แล้วท่าน
 ก็ได้กล่าวว่า เอมามาเฉลี่ยแล้วตามตัวเลขใช้
 หลักเกณฑ์การคำนวณ ซึ่งถ้าคิดอย่างนั้นก็
 เป็นอย่างที่ท่านว่า ว่าแต่ละคนได้ ๑๕๐-
 ๑๖๐ บาท แต่ความเป็นจริงนั้นมันไม่ใช่
 อย่างนั้น เพราะว่าถ้าเรามาใช้หลักการ

คำนวณกันอย่างนั้นละก็ รายได้ต่างๆ ที่
 รัฐบาลทำในหลายต่อหลายกรณีนี้ ผลที่จะ
 ไปตกแก่ประชาชนถ้าเรามาเฉลี่ย อย่างนั้น
 บางอย่างก็อาจจะได้บาทสองบาท ผมอยาก
 จะนำตัวเลขต่างๆ ที่เกี่ยวกับโครงการเท่าที่
 เราได้ดำเนินการในระยะเวลาสั้น อย่างรีบ
 ด่วน ก่อนที่จะมาเสนอขอใช้เงินนี้ให้ท่าน
 สมาชิกได้เห็น ภาพของงานที่จะทำสักเล็ก
 น้อย เพื่อท่านจะได้มีความเข้าใจถึงผลของ
 การใช้เงินสักเล็กน้อยว่ามันจะเกิดประโยชน์
 อะไรในการสร้างสรรค์ แล้วผลิตผลทาง
 ด้านแรงงานที่จะใช้ใน ช่วงระยะเวลาสั้น ๓
 เดือนนี้อย่างไร เพื่อท่านจะได้เข้าใจยิ่งขึ้น
 จนถึงผลของการใช้เงิน การใช้เงินในครั้ง
 นี้เท่าที่ได้รับความเรียกร้องหรือการขอรับรอง
 จากประชาชนในแต่ละตำบลเสนอเป็นโครง
 การเข้ามานั้น เท่าที่รวบรวมได้ถึงวันที่ ๒๓
 เมษายนนี้ก็ปรากฏว่าเมื่อได้ใช้เงินจำนวนนี้
 ไปแล้วจะมีकुคลอง ท่านบ ฝ่ายกันน้ำ ที่จะ
 สร้างและทำขึ้นใหม่ ๘,๖๙๗ แห่ง จะมี
 ถนนที่สร้างขึ้นใหม่ในแต่ละหมู่บ้านแต่ละ
 ตำบลถึง ๕,๑๔๖ สาย เป็นถนนยาวถึง
 ๑๕,๕๗๙.๘ กิโลเมตร จะมีถ้ำน้ำและอ่าง
 เก็บน้ำเพิ่มขึ้นใหม่อีก ๖,๒๙๑ แห่ง จะมี
 สะพานที่สร้างขึ้นใหม่ ๕,๕๓๕ สะพาน
 แล้วนอกจากนั้นจะมีการซ่อมสร้างสิ่งที่เป็น
 สาธารณประโยชน์คือ ซ่อมถนนเป็นจำนวน

๑
๒
๓
๔
๕
๖
๗
๘
๙
๑๐
๑๑
๑๒
๑๓
๑๔
๑๕
๑๖
๑๗
๑๘
๑๙
๒๐
๒๑
๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐
๕๑
๕๒
๕๓
๕๔
๕๕
๕๖
๕๗
๕๘
๕๙
๖๐
๖๑
๖๒
๖๓
๖๔
๖๕
๖๖
๖๗
๖๘
๖๙
๗๐
๗๑
๗๒
๗๓
๗๔
๗๕
๗๖
๗๗
๗๘
๗๙
๘๐
๘๑
๘๒
๘๓
๘๔
๘๕
๘๖
๘๗
๘๘
๘๙
๙๐
๙๑
๙๒
๙๓
๙๔
๙๕
๙๖
๙๗
๙๘
๙๙
๑๐๐

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทน
ราษฎร กล่าวเปิดอภิปราย ญัตติ เรื่อง การลอบ
สังหารผู้นำชาวไร่ชาวนา

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช (ผู้นำฝ่ายค้าน) ท่านประธานที่เคารพ
 เนื่องจากวันสองวันนี้ มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร
 และจังหวัดลำพูน สมาชิกหลายคนก็มีความหนักใจเป็นอันมาก เพื่อทำหน้าที่ในฐานะ
 เป็นผู้แทนราษฎร จึงได้เสนอผู้คัดค้านมา เพื่อให้มีการปรึกษาหารือกันว่า จะทำ
 อย่างไรสถานการณ์จึงจะกลับคืนมาได้ และจะมีมาตรการอย่างไรที่จะป้องกันไม่ให้
 เหตุเหล่านี้เกิดขึ้นอีก โดยเฉพาะเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นก็คือการประท้วง การ
 ปลอยธนูไรธนู และนักศึกษารวม ๕ คน ที่จังหวัดลำพูน การประท้วงการถอนฟ้อง
 ที่นั่นก็ได้ทราบข่าวว่ามีราษฎรบางกลุ่มและเจ้าหน้าที่ตำรวจบางกลุ่มได้เข้าไปยึดสถานที่
 ที่ราชการทำการประท้วง กรีนล่อมก็มีเหตุการณ์ที่น่าเศร้าสลดใจคือมีตำรวจบางกลุ่ม
 ได้ไปทำความเสียหายในบ้านนายกรัฐมนตรี อีกอันหนึ่งก็คือว่าไทยการ์ดได้ประท้วง
 รุนแรงยิ่งขึ้นตามข่าวถึงขนาดที่เข้าไปยึดเอาตัวเจ้าหน้าที่ในกรมแรงงาน และยึด
 เอกสารบัญชีไปบางส่วน ท้ายที่สุดก็เกิดเหตุการณ์เช่นเมื่อวานนี้ระหว่างนักศึกษารวม
 อาชีวะบางกลุ่มได้บุกเข้าไปทำความเสียหาย ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์การเมือง
 แม้เหตุการณ์เหล่านี้จะคลี่คลายไปในทางที่ดีบางประการก็ตาม ปัญหาเรื่องไทยการ์ด
 ก็ยังคงค้างอยู่ยังไม่ทราบว่า จะคลี่คลายไปในทางใดเช่นเดียวกับสถานการณ์ที่ จังหวัด
 ลำพูนก็ยังเป็นที่น่าวิตก พวกกระผมจึงได้เสนอผู้คัดค้านขึ้นมา เพื่อให้รัฐบาลได้ มีโอกาส
 ชี้แจงสถานการณ์ให้ประชาชนได้ทราบ เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชน
 เสียขวัญเป็นอย่างมาก เท่าที่ทราบเวลานี้ร้านทองในกรุงเทพฯ บางแห่งก็ยังปิดอยู่
 ยังไม่กล้าเปิดขึ้นมาทำการตามปกติและโดยทั่วไปในขณะที่บ้านเมืองอยู่ในเหตุการณ์
 เช่นนี้และสถานะทางชายแดนก็ไม่เป็นที่น่าจะไว้วางใจ ถ้าเมื่อเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น
 โดยไม่มีทางแก้ไขแล้ว ก็เกรงว่าจะกระทบกระเทือนต่อความปลอดภัยของชาติบ้านเมือง
 ทั่วๆ ไป ถ้าฝ่ายคุณผู้ชมจึงได้ขอเสนอผู้คัดค้านเข้ามา ท่านประธานครับ ขอให้ได้มีการ
 พิจารณาปรึกษากันในสถานที่ ขอบคุณครับ

ผู้ทำหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร ท่านสมาชิก ก่อนที่จะให้
 รัฐบาลตอบชี้แจง ผมอยากจะให้เจ้าของคดีผู้เสนอได้มีการกล่าวอภิปรายเสียก่อน
 เป็นลำดับไป จึงจะให้รัฐบาลเป็นผู้ชี้แจงทีหลัง เพื่อไม่ให้มีการสับสนกัน ลำดับต่อไป
 ขอเชิญคุณเสนาบดี เทพมนตรี

นายเสนาบดี เทพมนตรี (ล่าพูน) ท่านประธานที่เคารพ และเพื่อนสมาชิก
 ผู้มีเกียรติ กระผม นายเสนาบดี เทพมนตรี ผู้แทนราษฎรจังหวัดลำพูน พรรคเกษตรสังคม
 กระผมได้เป็นผู้ติดตามตอบประธานสภาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในจังหวัดลำพูนโดยเฉพาะทั้งนี้
 เนื่องจากจังหวัดลำพูนของกระผมมีเหตุการณ์ตั้งแต่เริ่มแรกเกิดขึ้นมาจนกระทั่ง บัดนี้
 เหตุการณ์ก็ยังไม่วายเรียบร้อยดี กระผมขอขอบคุณท่านประธานที่ให้คดีของกระผมได้มี
 โอกาสให้เพื่อนสมาชิกได้ทราบ ท่านประธานครับ เนื่องจากว่าเหตุการณ์ที่มีการ
 เกิดขึ้นเริ่มแรกก็จังหวัดลำพูน โดยทางรัฐบาลได้ดำเนินการตามกฎหมาย คือมีการ
 จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย ๕ ท่าน ซึ่งมีทั้งชาวนาและนักศึกษา โดยเริ่มแรกที่สุด
 ทางรัฐบาลโดยกรมตำรวจก็ได้แถลงหลักการว่าได้ดำเนินการโดยมีหลักฐานมั่นคงแน่นอน
 กับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะ พณฯ อาจารย์หม่อมราชวงศ์ถึกฤทธิ ปราโมช ได้
 ออกทาง ที.วี. และต่อมาตลอดถึงประกาศก้องทั่วโลกว่าผู้กระทำความผิดทั้ง ๕ ท่าน
 นี้ได้กระทำความผิดมีหลักฐานอย่างแน่นอน และได้ดำเนินการไปตามกระบวนการพิจารณา
 คือกระบวนการยุติธรรม หลังจากที่ทางกรมตำรวจได้ดำเนินการจับกุมแล้ว ทาง
 กรมตำรวจก็ได้เสนอเรื่องส่งให้พนักงานอัยการ เป็นผู้ดำเนินการฟ้องร้องคดี ตาม
 กฎหมาย พนักงานอัยการเห็นว่าสำนวนนั้นมีหลักฐานมั่นคงแน่นอนจึงได้ส่งเรื่อง
 ไปฟ้องที่ศาลจังหวัดลำพูน เพื่อให้ผู้กระทำความผิดจะถูกศาลจะเป็นผู้ตัดสินเอง ท่าน
 ประธานครับ ถ้าหากว่าการกระทำนั้นเป็นเอกเทศฟ้องเองก็ต้องมีการไต่สวน มูลฟ้อง
 ตามกฎหมาย เพราะอาจจะมีการกลั่นแกล้งกันในหลักของกฎหมาย แต่ว่าพนักงาน
 อัยการฟ้องแล้วแสดงว่าหลักฐานนั้นแน่นอน แต่ปรากฏว่าหลังจากที่มีการ
 ฟ้องร้องคดีเรื่องนี้แล้วก็มี การประท้วงโดยศูนย์นักศึกษาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ทาง

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทน
ราษฎร กล่าวเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ
เรื่อง ขอให้มีการอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรี
ชี้แจงข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๘ กรณีการ
ชุมนุมของไทยการ์ด กรรมการสหพันธ์ชาวไร่ชาวนา
ถูกฆ่า โจรผู้ร้ายชุกชุม

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : คือไป ตามที่ผมได้รับญัตติความ
 จากงานสมาชิกหลายสิบท่านไว้ แล้วเมื่อเช้าคุณสุรินทร์ได้เขียนมา เพื่อขอ
 ร้องให้รัฐบาลแถลงตามมาตรา ๑๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญนั้น ทางรัฐบาลก็บอก
 ว่าได้ แต่ว่าเกรงว่าจะไม่สมบูรณ์นัก ก็ขอเลื่อนเวลาไปหน่อย มาเมื่อ
 ตอนกลางวัน เมื่อตอนพักการประชุม ผมก็ได้รับญัตติข้อแนะนำอีกของทางคาน
 คุณแถว ผมก็นำความเรียงต่อรัฐบาลว่า ในการร่ำร้องของสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎร ถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชน รัฐบาลพลที่จะแจ้งแถลง
 เพื่อคลายความกังวลของจะไต่ถาม ทาง ระยะเวลา นาน ๆ ก็รับปากก็จึง
 เห็นว่าทางรัฐบาลพร้อมที่จะตอบแถลงขอเท็จจริงต่อสภานี้ ตามขอเรียกกรอง
 ของคามพรรคประชาธิปัตย์และแนวร่วมสังคมนิยม คือไปผมจะไต่ดำเนินการ
 คือไป เชิญท่านเขียนครับ

หมอมราชวงศ์เสียม ปราโมช (ผู้นำฝ่ายค้าน) : ท่าน
 ประธานที่เคารพ เนื่องจากเวลาที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นซึ่งพวกเราทั้งหลายรู้สึก
 วิตกกังวลเป็นอันมากว่าอาจจะเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความยุ่งยาก และก่อให้เกิด
 ความไม่สงบเรียบร้อยในนานเมือง ฉะนั้นรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๕ ซึ่ง
 เปิดโอกาสให้สมาชิก ๑ ใน ๕ ของสภาผู้แทนราษฎรที่จะยื่นญัตติขอในคณะ
 รัฐมนตรีแสดงขอเท็จจริงและแสดงความคิดเห็น จึงใคร่ร่วมกับ สำหรับฉบับ
 ของผม ๑๑๗ ท่านยื่นญัตติขาคความนั้น ขอหาประธานไต่กรณเปิดโอกาสให้
 ผมชี้แจงให้ละเอียดสักหน่อยสำหรับคนที่ยังไม่เข้าใจจากการยื่นญัตติ ตาม
 มาตรา ๑๕๕ นี้ไม่ใช่เป็นการยื่นญัตติขอแสดงความไม่ไว้วางใจรัฐบาล หรือ
 ไว้วางใจ แต่จะเป็นเพียงญัตติขอไต่การอภิปรายในข้อเท็จจริง และแสดง
 ความเห็นกันเท่านั้น ทั้งนี้เพราะความความห่วงใย ที่ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 อย่างนี้ ก็อยากประสงค์อย่างเดียวกันเท่านั้นจะให้มีกรรมาธิการชี้แจงแสดงความคิดเห็น

ซึ่งก็จะเห็นไปในทางคลี่คลาย ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยใน
บ้านเมืองขึ้นได้ พวกกระบองลูกศรที่เหตุการณ์เกิดขึ้นเช่นนี้ เราอยู่ด้วยกัน
ในบ้านเมืองไทยนี้เหมือนนอนบนเตียงเดียวกัน ถ้าจะเกิดไฟไหม้ขึ้นนะทุกคนจะ
ต้องช่วยกันเพียรยามทั้ง เพราะฉะนั้นการขึ้นผู้คิดคราวนี้ไม่มีเจตนาอะไรทั้งสิ้น
นอกจากจะมาขอขอเท็จจริงเพื่อจะให้รัฐบาลได้สนใจใหม่แก่คลี่คลาย กับ

ตามที่มาตรา ๑๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ กระผมจึงขอให้คณะรัฐมนตรีแถลง
ขอเท็จจริงในสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องต่อไปนี้ คือ ๑. กรณีบุคคลกลุ่มหนึ่ง
ซึ่งเห็นด้วยว่าทำโดยการกระทำตามกฎหมายก็เรียกร้องขอเงินค่าตอบแทน และเงิน
ค่าจ้าง ในกรณีปฏิบัติหน้าที่ตามฐานที่ของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย การ
ชุมนุมมาตั้ง ๒๐ วันเศษแล้ว ที่สุดได้เคลื่อนขบวนจากสนามหลวงมาชุมนุมที่
อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ตามราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร ทำให้การ
จราจรในส่วนนั้นต้องกีดกั้น ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนเดือดร้อน สอดทราบว่า
มีมูลเหตุมาจากกรณีใด คณะรัฐมนตรีจะจัดการแก้ไขอย่างไร

๒. ขณะนี้กรณีปรากฏชื่อนามทองที่ต่าง ๆ ว่ามีบุคคลที่เป็น
ชาวโรฮานกา โดยจะเฉพาะทำหน้าที่กรรมการของสหพันธ์ชาวโรฮานกา ถูกสา
ค่าลงโทษมากในระยะเวลากระชั้นชิด ขอให้คณะรัฐมนตรีแถลงขอเท็จจริง
ว่ามีมูลเหตุมาจากกรณีใด รัฐบาลได้แก้ไขอย่างไร จะคุ้มครองสวัสดิภาพของ
ชาวโรฮานกาเหล่านั้นได้อย่างไร

๓. เหตุการณ์โจรผู้ร้ายชุกชุมเกิดขึ้นแทบทุกจังหวัด โดยเฉพาะ
ในจังหวัดภาคใต้ โจรผู้ร้ายชุกชุมมาก ครูอาจารย์ถูกจับเรียกค่าไถ่
พอกาประชาชนถูกข่มขู่เรียกเงินเรียกค่าไถ่วิ้วควาย ทรัพย์สินของประชาชน
ถูกปล้นชิงชิงปล้นลัก ประชาชนเดือดร้อนเป็นอันมาก โดยเฉพาะใน ๓ จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ คือจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส มีขบวนการกบฏรักชาติ

สวัสดิภาพครู ๓ จังหวัดภาคใต้ชุมนุมกันในจังหวัดยะลา นราธิวาส เรียงรอง
 ไหลปรายปรายโจรบุร้ายใหญ่สงบองใหญ่ปกป้องสวัสดิภาพของครู ของประชาชน
 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกแถลงการณ์ รับจะจัดการตามที่
 ขนบครูต้องการคือปรายปรายโจรบุร้าย แต่ขนบครูได้ เรียงรองและออก
 แถลงการณ์ว่าจนบัดนี้โจรบุร้ายไม่ไดลดน้อยลง ขอให้พรรคการเมืองต่าง ๆ
 ช่วยพวกเราด้วย ในเรื่องนี้ขอให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงว่าได้
 ดำเนินการไปอย่างไร แก้ไขอย่างไร ป้องกันอย่างไร ขอให้คณะรัฐมนตรี
 ได้โปรดตอบตามคำถามที่ส่งวันนี้นะครับ

หม่อมราชวงศ์กึกกฤษณ์ ปราโมช (นายกรัฐมนตรี) : ท่าน
 ประธานที่เคารพ รัฐบาลขอขอบคุณท่านผู้นำฝ่ายค้าน และท่านหัวหน้าพรรค
 แนวร่วมสังคมนิยมและคณะ ที่ได้เสนอเป็นมติขึ้นมา เพื่อให้โอกาสรัฐบาล
 ได้ชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ปรากฏอยู่แล้วในมติทั้งสองฉบับ
 รัฐบาลเองที่แรกเมื่อตอนเข้าแก้โครงการเวียนทะเลประมาณว่า รัฐบาลมี
 ข้อเท็จจริงยังไม่พร้อมแท้ เพราะกำลังรวบรวมอยู่ ได้กำหนดว่าจะได้
 อภิปรายกันในวันที่ ๑๕ ที่มีการประชุมในวันพฤหัสบดี สัปดาห์หน้า แต่เมื่อ
 ได้รับทราบถึงมติทั้งสองซึ่งมีขึ้นมาอีก รัฐบาลก็รู้สึกเข้าใจในเจตนาของสภา
 ว่าสนใจในปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น สภาไม่ได้ทอดทิ้งปัญหาต่าง ๆ ซึ่ง
 เป็นเรื่องของประเทศชาติโดยทั่วไป รัฐบาลก็ใคร่ขอสนองเจตนาของสภาจึงได้
 ตกลงที่จะให้มีการพูดจากับอภิปรายกันในเรื่องเหล่านี้ในตอนบ่ายวันนี้ด้วยความ
 เต็มใจอย่างยิ่ง แต่ก่อนนั้นก็ขอทราบเวียนว่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ นั้น เท่าที่
 รวบรวมได้ในวันนี้อาจจะยังมีบกพร่องอยู่บ้าง แต่ก็เข้าใจว่าพอที่จะทำให้
 โดยเกิดความเข้าใจในลักษณะของปัญหาโดยทั่วไปได้ สำหรับการที่จะ
 อภิปรายกันนั้น เกลากระแอมขอประณามว่ากันไปตามลำดับก่อนหลัง ก็คือว่า

รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 11 พ.ศ. 2518
เลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 10

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 กำหนดให้รัฐสภามีสองสภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดนี้ มีขึ้นเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบผสมระหว่างแบ่งเขตกับรวมเขต คือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เกิน 3 คน และไม่น้อยกว่า 2 คน คือเกณฑ์ราษฎรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 269 คน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดโดยพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2519 เนื่องจากกลุ่ม ส.ส. ที่สนับสนุนรัฐบาล จะสนับสนุนญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี

**รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518**

กรุงเทพมหานคร เขต 1

1. นายประทวน รมยานนท์	ชาติไทย
2. พ.อ. ประกอบ ประยูรโคกราช	ชาติไทย
3. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช	กิจสังคม

กรุงเทพมหานคร เขต 2

4. นายดำรง ลัทธพิพัฒน์	ประชาธิปัตย์
5. นายวีระ มุสิกพงศ์	ประชาธิปัตย์
6. นายสมบุญ ศิริธร	ประชาธิปัตย์

กรุงเทพมหานคร เขต 3

7. นายเล็ก นานา	ประชาธิปัตย์
8. นายพิชัย รัตตกุล	ประชาธิปัตย์
9. นายยวด เลิศฤทธิ์	ประชาธิปัตย์

กรุงเทพมหานคร เขต 4

10. นายณัฐฉัตร สุทธิสงคราม	ประชาธิปัตย์
11. นายประยูรศักดิ์ ชลายนเดชะ	ประชาธิปัตย์
12. นายเนบ ผ่องแผ้ว	ประชาธิปัตย์

กรุงเทพมหานคร เขต 5

13. นายสิงห์โต จ่างตระกูล	ประชาธิปัตย์
14. นายวิชุด วิเศษสุวรรณภูมิ	ประชาธิปัตย์
15. นายเจริญ คันธวงศ์	ประชาธิปัตย์

กรุงเทพมหานคร เขต 6

16. ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช	ประชาธิปัตย์
17. นายสมัคร์ สุนทรเวช	ประชาธิปัตย์
18. นายพิภพ อะสีติรัตน์	ประชาธิปัตย์

กรุงเทพมหานคร เขต 7

19. นางพรรณทิพา วัชโรบล	ประชาธิปัตย์
20. นายเปลื้อง ณ นคร	ประชาธิปัตย์
21. พลเรือเอก หลวงชลธารพฤติไกร	ประชาธิปัตย์

กรุงเทพมหานคร เขต 8

22. พลเรือตรี ทหาร ขำหิรัญ
23. นายทอง ธนกาญจน์
24. นายธาดา สงวนพงษ์

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

กรุงเทพมหานคร เขต 9

25. นายสุตจิตต์ จำปีทอง
26. นายเสริมชาติ ยามะรัตน์

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

กระบี่

27. นายปริญญา จูทามาตย์

ประชาธิปัตย์

กาญจนบุรี

28. นายแผน สิริเวชชะพันธ์
29. พลโท ชาญ อังศุโชติ
30. นายฉิม ชอบธรรม

เกษตรสังคม
ธรรมสังคม
ประชาธิปัตย์

กาฬสินธุ์ เขต 1

31. นายทองเส็ง ภูวิชัย
32. นายขุนทอง ภูผิวเดือน

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

กาฬสินธุ์ เขต 2

33. นายพิชัย ยันตะบุตร
34. นายมานิตย์ ไสยวิจิตร

กิจสังคม
เกษตรสังคม

กำแพงเพชร

35. นายปรีชา มุสิกกุล
36. นายมีชัย พันธุวร
37. นายเสนาะ พึ่งเจียม

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

ขอนแก่น เขต 1

38. นายแคล้ว นรปติ
39. นายเจริญ ปรวณศักดิ์
40. นายวิรัช กุมทมาศ

แนวร่วมสังคมนิยม
แนวร่วมสังคมนิยม
พลังใหม่

ชาติไทย
ชาติไทย
สังคม

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

ขอนแก่น เขต 2

41. นายสันดี อรุโณทัย
42. นายสว่าง ควาชู
43. นายแถม ดีบุญมี ณ ชุมแพ

แนวร่วมสังคมนิยม
แนวร่วมสังคมนิยม
ชาติไทย

ขอนแก่น เขต 3

44. นายทองปึกษ์ เพียงเกษ
45. นายกระแส ชนะวงศ์

แนวร่วมสังคมนิยม
พลังใหม่

จันทบุรี

46. นายประภัทรพงศ์ เวชชาชีวะ
47. นายประหยัด ธรรมสาคร

ไท
ธรรมสังคมนิยม

ฉะเชิงเทรา

48. นายอนันต์ ฉายแสง
49. นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์
50. นายเกษม สรศักดิ์เกษม

สันติชน
สังคมนิยม
ประชาธิปไตย

ชลบุรี เขต 1

51. นายอุทัย พิมพ์ใจชน
52. นายบุญชู โรจนเสถียร

ประชาธิปไตย
กิจสังคมนิยม

ชลบุรี เขต 2

53. นายตรงค์ สิงห์โตทอง
54. นายประจวบ ศิริวรวาท

สันติชน
ชาติไทย

ชัยนาท

55. นายทินกร ปรีชพันธุ์
56. นายสมหวัง ศรีชัย

ธรรมสังคมนิยม
พลังใหม่

ชัยภูมิ เขต 1

57. นายสุระ ชัยวิรัตน์
58. นายสมัคร์ ชาลีกุล
59. นายบุญเกิด หิรัญคำ

ประชาชนรวม
แนวร่วมสังคมนิยม
อธิปไตย

ชัยภูมิ เขต 2

60. นายจรรยา กมลเพชร ชาติไทย
 61. นายวิจิตร วงษานุทัศน์ แนวร่วมสังคมนิยม

ชุมพร

62. นายประมวล กุลมาตย์ ธรรมสังคมนิยม
 63. นายณรงค์ บุษยวิทย์ ชาติไทย

เชียงใหม่ เขต 1

64. จ.ส.ต. ทวงธรรม ปัญญาดี ชาติไทย
 65. นายพ่ายพิท กาญจนารักษ์ เกษตรสังคมนิยม
 66. นายสันฐาน สุริยคำ พลังใหม่

เชียงใหม่ เขต 2

67. ร.ท. สมศาสตร์ รัตนศักดิ์ เกษตรสังคมนิยม
 68. นายฤทธิ อินทนันทน์ กิจสังคมนิยม
 69. นายประพันธ์ อัมพูช สันติชน

เชียงใหม่ เขต 3

70. นายเชวง วงศ์ใหญ่ สันติชน
 71. นายประสิทธิ์ พันธุ์พูนจินดา กิจสังคมนิยม

เชียงใหม่ เขต 1

72. นายทองดี อีสราชีวิน(ถึงแก่กรรม 7 เมษายน 2518) ไม่สังกัดพรรค
 นายอินทร์สม ไชยขาววงศ์ ได้รับเลือกตั้งแทน 29 มิถุนายน 2518 ประชาธิปไตย
 73. นายวิชชัย นามวงศ์พรหม ไท
 74. นายปรีดา พัฒนถาบุตร สันติชน

เชียงใหม่ เขต 2

75. นายไกรสร ตันติพงศ์ ประชาธิปไตย
 76. นายอารีย์ วีระพันธุ์ ประชาธิปไตย

เชียงใหม่ เขต 3

77. นายอินสอน บัวเขียว สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
 78. นายส่งสุข ภัคเกษม ประชาธิปไตย

คมนิยม
 ชาติไทย

คมนิยม
 พลังใหม่

ไท
 มสังคมนิยม

สันติชน
 ตินิยม
 ธิปไตย

ธิปไตย
 จสังคมนิยม

สันติชน
 ชาติไทย

สังคมนิยม
 พลังใหม่

ธรรม
 มนิยม
 ธิปไตย

79. นายชวน หลีกภัย
80. นายประกิจ รัตตมณี

ครึ่ง

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

81. นายประชุม รัตนเพียร

คราด

ธรรมสังคม

82. นายเทียม ไชยนันทน์
83. นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์

ตาก

ประชาธิปัตย์
ประชาธิปัตย์

84. พ.ต.ท. บุญเลิศ เลิศปรีชา

นครนายก

ธรรมสังคม

85. นายสราวุธ นิยมทรัพย์
86. นายประยงค์ โมกขพันธ์
87. นายถวิล พวงสำลี

นครปฐม

ประชาธิปัตย์
ชาติไทย
ฟื้นฟูชาติไทย

88. นายไชแสง สุกใส
89. นายเฉลียว ดีวงศ์
90. นายถนอม แสงสุริยจันทร์

นครพนม เขต 1

สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
ธรรมสังคม
กิจสังคม

91. นายแสวง ธีวชะชุม
92. นายมงคล นุพศิริ

นครพนม เขต 2

ธรรมสังคม
สังคมชาตินิยม

93. พลตรี ชาติชาย ชุณหะวัณ
94. นายเจริญ เปรมฤทัยรัตน์
95. นายสุวรรณ ธนกัญญา

นครราชสีมา เขต 1

ชาติไทย
ประชาธิปัตย์
ธรรมสังคม

นครราชสีมา เขต 2

96. นายบุญทัน ดอกโธสง
 97. นายองอาจ ตั้งสถิตชัย
 98. นายสนิท วงศ์เบญจรัตน์

ธรรมสังคม
 ประชาธรรม
 ชาติไทย

นครราชสีมา เขต 3

99. ร.อ. เต็มศักดิ์ ช่างหล่อ
 100. พ.จ.อ. ชูศักดิ์ ทาระคำ
 101. นายสุขุม เลาว์ณย์ศิริ

ฟื้นฟูชาติไทย
 ฟื้นฟูชาติไทย
 ชาติไทย

นครราชสีมา เขต 4

102. นายมงคล สุคนธ์ขจร
 103. นายมโนญ สันติวงศ์

ชาติไทย
 ประชาธรรม

นครศรีธรรมราช เขต 1

104. นายสุรินทร์ มาศดิตถ์
 105. นายโสภณ วัชรสินธุ์
 106. นายสัมพันธ์ ทองสมัคร

ประชาธิปไตย
 ประชาธิปไตย
 ประชาธิปไตย

นครศรีธรรมราช เขต 2

107. ร.ต.ท. ระเบิด นานากุล
 108. นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์
 109. นายอาคม สุวรรณนพ

กิจสังคม
 สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
 สังคมนิยมแห่งประเทศไทย

นครศรีธรรมราช เขต 3

110. นายมนัส สุวรรณรัตน์
 111. นายเสริม มุสิกวิฑู

ประชาธิปไตย
 ประชาธิปไตย

นครสวรรค์ เขต 1

112. นายประสงค์ วงษ์สุนทร
 113. นายประวัตติ เนียรภาค
 114. นายใหญ่ ศวิตชาติ

เกษตรสังคม
 เกษตรสังคม
 กิจสังคม

นครสวรรค์ เขต 2

115. นายวันดี อินทรสุด
 116. นายสวัสดิ์ คำประกอบ
 117. นายประเทือง คำประกอบ

เกษตรสังคม
 เกษตรสังคม
 เกษตรสังคม

ชาติไทย
 ชาติไทย

มสังคม

ชาติไทย

ชาติไทย

มสังคม

ชาติไทย
 ชาติไทย

ไทย
 วม
 วม

คม
 ยม

ทย
 ย์
 ม

นนทบุรี

118. นายแสวง ศรีมาเสวิม
119. นายประยูร จอประยูร

ประชาธิปไตย
ประชาธิปไตย

นราธิวาส

120. นายสิดดิก สารีฟ
121. นายถาวรณ ไชยสุวรรณ

ประชาธิปไตย
ธรรมสังคม

น่าน

122. นายประเสริฐ พุ่งสี
123. นายสมบูรณ์ บัณฑิต

ประชาธิปไตย
ธรรมสังคม

บุรีรัมย์ เขต 1

124. นายประเสริฐ เลิศยะโส
125. นายจำลอง วงษ์ทอง
126. นายสมาน มณีราชกิจ

สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
ธรรมสังคม
ชาติไทย

บุรีรัมย์ เขต 2

127. นายบุญเยี่ยม โสภณ
128. นายจรูญ ปรานวิบุตลง
129. นายปกรณ์ กุลกำจว

ธรรมสังคม
ธรรมสังคม
ไท

ปทุมธานี

130. นายจรูญ กุวานนท์
131. นายชูชีพ หาญสวัสดิ์

สังคมนิยม
สันติชน

ประจวบคีรีขันธ์

132. นายอุดมศักดิ์ ทั้งทอง
133. นายพีระพงศ์ อัครภักดิ์

ธรรมสังคม
ประชาธิปไตย

ปราจีนบุรี

134. นายบุญส่ง สมใจ

ธรรมสังคม

135. นายโปร่ง เจริญรัตน์ กิจสังคม
 136. พันตรี ทองคำ เสมะกนิษฐ สังคมชาตินิยม

ปิดคดี

137. นายทวีศักดิ์ อับดุลบุตร ชาติไทย
 138. นายกำธร ลาชโรจน์ ชาติไทย
 139. นายสุติน ภูฎาทานนท์ เกษตรสังคม

พระนครศรีอยุธยา เขต 1

140. นายประมวล สภาวสุ กิจสังคม
 141. นายอนันต์ บุรณวนิช สันติชน

พระนครศรีอยุธยา เขต 2

142. นายอุทัย ชูณหะจันท์ สังคมชาตินิยม
 143. นายประเสริฐ บุญสม สังคมชาตินิยม

พังงา

144. นายบรม ตันเถียร กิจสังคม

พัทลุง

145. นายอำ รongเงิน อธิปัตย์
 146. นายเจริญ หนูสง ประชาธิปัตย์

พิจิตร

147. นายวิศาล ภัทรประสิทธิ์ พัฒนาจังหวัด
 148. นายไพฑูรย์ แก้วทอง พลังใหม่
 149. นายยะเลศร์ วงศ์ทองเหลือ ประชาธิปัตย์

พิษณุโลก เขต 1

150. นายอนันต์ ภัคดีประไพ ไท
 151. น.ท. ทินกร พันธุ์กระวี ชาติไทย

พิษณุโลก เขต 2

152. นายสุรปาณี ไกรฤกษ์ ประชาธิปัตย์
 153. นายประเทือง วิจารณปรีชา กิจสังคม

เพชรบุรี

154. นายปิยะ อังกินันท์
155. นายอุดม ผาสุก

ชาติไทย
ประชาธิปไตย

เพชรบูรณ์ เขต 1

156. นายเทียนชัย อุทัยวงศ์
157. นายปัญญา เกสรทอง

ธรรมสังคม
เกษตรสังคม

เพชรบูรณ์ เขต 2

158. นายไชยวัฒน์ ไตรยสุนันท์
159. นายเกษม บุตรขุนทอง

ประชาธิปไตย
ประชาธิปไตย

แพร่

160. คุณหญิง บัวเขียว รั้งศิริ
161. นายเมธา เอื้ออภิญญกุล
162. จ.ส.อ. สมชาย อินทราวุธ

สังคมชาตินิยม
ธรรมสังคม
เสรีชน

ภูเก็ต

163. นายอมรศักดิ์ องค์สวณะคม

ประชาธิปไตย

มหาสารคาม เขต 1

164. นายอุดมพร ขอเพิ่มกลาง
165. นายสวาท ศิริโกมุท
166. นายดิลก มะลิมาศ

กิจสังคม
แนวร่วมสังคมนิยม
แนวร่วมสังคมนิยม

มหาสารคาม เขต 2

167. นายอัมพล จันทระเจริญ
168. นายยุทธพล ศรีมงคล

ธรรมสังคม
ประชาธิปไตย

แม่ฮ่องสอน

169. นายนรินทร์ศร รัตนไพฑูรย์

พลังใหม่

ยะลา

170. นายประสาธ ไชยะโท

ธรรมสังคม

ยโสธร

171. นายอุตร ทองน้อย

สังคมนิยมแห่งประเทศไทย

172. นายสุทิน ใจจิต

เกษตรสังคม

173. นายประยงค์ มูลสาร

สังคมนิยมแห่งประเทศไทย

ร้อยเอ็ด เขต 1

174. นายสนิท ขวัญศรี

พลังใหม่

175. นายชู อุ้นสมัย

ชาติไทย

176. นางสุนิรัตน์ (สุนี) เกลาน

แผ่นดินไทย

ร้อยเอ็ด เขต 2

177. นายชัชวาลย์ ชมภูแดง

พลังใหม่

178. นายถวิล พิมพ์หินทร์

เกษตรสังคม

179. นายอำพัน ทิรัญโชติ

ชาติไทย

ระนอง

180. นายการุณ โฆษิตสกุล

สังคมชาตินิยม

ระยอง

181. นายชำนาญ ผุดผ่อง

สันติชน

182. นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์

เกษตรสังคม

ราชบุรี เขต 1

183. นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์

เกษตรกร

184. นายวินิจ วังคาล

ธรรมสังคม

ราชบุรี เขต 2

185. นายจรูญ วัฒนากว

ธรรมสังคม

186. นายนิพนธ์ ศศิธร

ธรรมสังคม

ลพบุรี เขต 1

187. นายนิยม วรรณัญญา
188. นายบุญมี ปาร์มวงศ์

สังคมชาตินิยม
เกษตรสังคม

ลพบุรี เขต 2

189. นายประเสริฐ สายพิมพ์
190. นายเฉลิมชัย ทองตันไทรย์ (ถึงแก่กรรม 4 ธันวาคม 2518)
ไม่มีการเลือกตั้งซ่อม เนื่องจากยุบสภา 12 มกราคม 2519

ชาติไทย
พลังใหม่

ลำปาง เขต 1

191. นายสอาด ปิยวรรณ
192. นายดุสิต พานิชพัฒน์

แรงงาน
กิจสังคม

ลำปาง เขต 2

193. นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์
194. นายพินิจ จันทรสุนทร

กิจสังคม
ธรรมสังคม

ลำพูน

195. นายสมาน ชมภูเทพ
196. นายสันดี เทพมณี

กิจสังคม
เกษตรสังคม

เลย

197. นายปรีชา เพ็ชรสิงห์
198. นายประดิษฐ์ เสริฐศรี
199. นายชาญยุทธ สุทธิรักษ์

ธรรมสังคม
สังคมชาตินิยม
ธรรมสังคม

ศรีสะเกษ เขต 1

200. นายสง่า วัชรภรณ์
201. นายมานิต อุทธิเสน
202. นายมานิตย์ พรหมานนท์

ธรรมสังคม
แผ่นดินไทย
เกษตรสังคม

ศรีสะเกษ เขต 2

203. นายปิยะณัฐ วัชรภรณ์
204. นายสุจินต์ เชาววิศิษฐ์
205. นายเริ่มรัฐ จิตรภักดี

ธรรมสังคม
ธรรมสังคม
เศรษฐกร

นิยม สังคม	206. ว่าที่ ร.ต. สะเทือน คุละวรรณ.	<u>สกลนคร เขต 1</u>	กิจสังคม ธรรมสังคม
	207. นายสถาปน์ ศิริพันธ์		
ไทย ใหม่	208. ร.ท. อุทิศ นวลมณี ร.น.	<u>สกลนคร เขต 2</u>	ธรรมสังคม ชาติไทย
	209. นายดาบชัย อัครราช		
งาน สังคม	210. นายคล้าย ละอองมณี	<u>สงขลา เขต 1</u>	ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย
	211. นายวิจิตร สุคันธพันธ์		
	212. นายอำนาจ สุวรรณคีรี		
สังคม สังคม	213. นายไสว พัฒโน	<u>สงขลา เขต 2</u>	ประชาธิปไตย ธรรมสังคม
	214. จ.ส.ต. อนันต์ เรืองกุล		
สังคม สังคม	215. นายชูสิน โคนันทน	<u>สตูล</u>	ธรรมสังคม
สังคม นิยม สังคม	216. นายสนิท กุลเจริญ	<u>สมุทรปราการ</u>	ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย สังคมชาตินิยม
	217. นายสุธีร์ อัครวานิชย์		
	218. นายวัฒนา อัครเหม		
สังคม	219. นายสุนทร ยี่งนคร	<u>สมุทรสงคราม</u>	ประชาธิปไตย
นไทย สังคม	220. นายสุรินทร์ เทพกาญจนา	<u>สมุทรสาคร</u>	ธรรมสังคม ประชาธิปไตย
	221. นายณรงค์ สุนทรวร		
สังคม สังคม ชฎก	222. นายสละ หนูเงิน	<u>สระบุรี</u>	ชาติไทย

223. พลตรี ประมาณ อติเรกสาร
224. พ.ท. ประเสริฐ สุดบรรทัด

ชาติไทย
ธรรมสังคัม

สิงห์บุรี

225. นายสวัสดิ์ ขวัญเมือง

ชาติไทย

สุโขทัย

226. นายพจน์ เกิดผล
227. นายไพฑูรย์ โมกขมรรคกุล
228. นายธวัช สุรินทร์คำ

ชาติไทย
ประชาธิปไตย
ประชาธิปไตย

สุพรรณบุรี เขต 1

229. นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ
230. นายทองหยด จิตตวีระ
231. นายวิรัช วัฒนไกร

ธรรมสังคัม
ธรรมสังคัม
ชาติไทย

สุพรรณบุรี เขต 2

232. นายประภัทร โปธสุธน
233. นายพีร์ บุนนาค

ชาติไทย
พลังประชาชน

สุราษฎร์ธานี

234. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน
235. นายวิจิตร ยี่นนาน
236. นายชื่น ทองศิริ

ประชาธิปไตย
ประชาธิปไตย
ประชาธิปไตย

สุรินทร์ เขต 1

237. นายบุญเกิด นากดี
238. นายคำ คงจันทร์
239. นายสมัคร เจริญรัตน์

ประชาธิปไตย
ประชาธิปไตย
ประชาธิปไตย

สุรินทร์ เขต 2

240. นายสุธี ภูวนันท์
241. นายรามิศร ภัทรภานี
242. นายศิริ ผาสุก

แนวร่วมสังคมนิยม
ธรรมสังคัม
สังคมนิยมแห่งประเทศไทย

หนองคาย เขต 1

243. นายตินันต์ นาคกรทรรพ
244. นายสุภาวณันท์ นารายณะคามิน

พลังใหม่
สังคมชาตินิยม

หนองคาย เขต 2

245. นายธเนศร เอี่ยมสกุล
246. นายสลัด สุวรรณรอด

สังคมชาตินิยม
สังคมชาตินิยม

อ่างทอง

247. นายบุญส่ง ภูพานิช
248. นายอรุณ เอี่ยมเอก

เกษตรสังคม
ธรรมสังคม

อุดรธานี เขต 1

249. นายประยูร สุรนินวงศ์
250. นายบุญคุ้ม จันทศรีสุริยวงศ์
251. นายสมเจตน์ ฤกษ์สุด

พลังใหม่
พลังประชาชน
ธรรมสังคม

อุดรธานี เขต 2

252. พ.อ. สมคิด ศรีสังคม
253. นายโสภณ วีรชัย
254. นายสุรยุทธ กิติราช

สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
พลังใหม่

อุดรธานี เขต 3

255. นายสม วาสนา
256. นายเต็ม สืบพันธุ์

สยามใหม่
สยามใหม่

อุดรดิศต์

257. นายบรรลือ น้อยมณี
258. ร.ต. บุญยง วัฒนพงศ์
259. นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา

สังคมชาตินิยม
ธรรมสังคม
สยามใหม่

อุทัยธานี

260. นายศิริ ทุ่งทอง

เกษตรสังคม

อุบลราชธานี เขต 1

261. นายประวิทย์ ศรีธัญรัตน์
 262. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ
 263. นายประทีป ทองคำใส

กิจสังคม
 สังคมชาตินิยม
 ธรรมสังคม

อุบลราชธานี เขต 2

264. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์
 265. นายเพ็ชร พุ่มจันทร์
 266. นายสมาน งามสนิท

ประชาธรรม
 ธรรมสังคม
 ธรรมสังคม

อุบลราชธานี เขต 3

267. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
 268. นายอดิศักดิ์ โมคกุลกานนท์
 269. นายวิชัย เสวะมาตย์

สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
 ชาตินิยม
 สังคมนิยมแห่งประเทศไทย

บรรณานุกรม

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗
ประกาศแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๘
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. ๒๒ มีนาคม
๒๕๑๘ - ๑๒ มกราคม ๒๕๑๙, ห้องสมุดรัฐสภา
ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช. "ชีวลิขิต ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช", ๒๕๔๘.
นคร พจนรพงษ์ และอุกฤษ พจนรพงษ์. ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์บริษัท ออฟเซ็ท ครีเอชั่น จำกัด, ๒๕๔๙.
ข้อมูลรายงานการประชุมสภา. <http://www.librarymb.parliament.go.th>
วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. <http://th.wikipedia.org>
ราชกิจจานุเบกษา. <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
รักบ้านเกิด.คอม. <http://www.rakbankerd.com>